

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona-Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 7/10) na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona na 37. sjednici održanoj 18.12.2015. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Informacija o stanju u oblasti zapošljavanja na području Zeničko-dobojskog kantona.

II.

Informacija iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-_____15.
Datum, 18.12.2015. godine
Zenica

PREMIJER

Miralem Galijašević

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,
1x Stručna služba Skupštine
1x a/a.

Na osnovu Programa rada Vlade i Skupštine Zeničko-dobojskog kantona, za 2015. godinu, sačinjena je:

INFORMACIJA

o stanju u oblasti zapošljavanja na području Zeničko-dobojskog kantona

Zenica, decembar 2015. godine

UVOD

Programom rada Vlade i Skupštine Zeničko-dobojskog kantona za 2015. godinu planirano je razmatranje dokumenta „**Informacija o stanju u oblasti zapošljavanja na području Zeničko-dobojskog kantona**“.

Pri izradi Informacije korišteni su podaci Federalnog zavoda za statistiku (FZS), Federalnog zavoda za programiranje razvoja, Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, Federalnog ministarstva razvoja poduzetništva i obrta, Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstva za privredu i Stručne službe za razvoj i međunarodne projekte.

Cilj ove informacije je da prikaže podatke o zaposlenosti i nezaposlenosti, kao i druge relevantne podatke koji mogu najbolje ilustrirati stanje u oblasti zapošljavanja na području Zeničko-dobojskog kantona. Pored uporednog pregleda zaposlenosti i nezaposlenosti za period 2012-2014. godina, prezentirati ćemo i dostupne podatke za 2015. godinu.

Na području Zeničko-dobojskog kantona po podacima Federalnog zavoda za statistiku, u 2014. godini ukupan broj stanovnika je 397.813, od čega je 69.107 starosti od 0-14 godina, 278.589 od 15-64 godine i 50.117 stariji od 65 godina, dok je prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva provedenog 2013. godine, koji su objavljeni u biltenu 195 Federalnog zavoda za statistiku, na području Zeničko-dobojskog kantona ukupno 385.067 osoba.

Zaključno sa 31.10.2015. godine na području Kantona evidentirano je ukupno 69.472 osoba koje traže posao od čega je 35.683 žena. Veliki broj nezaposlenih lica nalazi se na evidenciji Službe za zapošljavanje zbog ostvarenja prava na zdravstvenu zaštitu, odnosno aktivno traženje posla nije njihov prvenstveni cilj.

1. STRUKTURA TRŽIŠTA RADA

U Zeničko-dobojskom kantonu izražen je problem nezaposlenosti, niskog životnog standarda što usložnjava ekonomsko socijalni status građana. Sadašnja situacija na tržištu rada je dodatno usložnjena strukturom nezaposlenih osoba, jer je riječ uglavnom o osobama koje se teže zapošljavaju, kao što su dugoročno nezaposlene osobe, osobe bez kvalifikacije ili radnog iskustva.

Osnovna karakteristika tržišta rada u Kantonu je i dalje očuvanje postojećih radnih mjesta i stvaranje ambijenta za nova zapošljavanja što predstavlja jedan od strateških ciljeva Vlade Zeničko-dobojskog kantona

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u Federaciji BiH popisano je 2.337.000 osoba. Od više od 1,6 miliona radno sposobnih osoba u Federaciji Bosne i Hercegovine, preko 835.000 osoba se klasifikuje kao ekonomski aktivno, a nešto iznad 765.000 kao ekonomski neaktivno stanovništvo. Podaci pokazuju da je više od polovine radno sposobnog stanovništva u FBiH aktivno, odnosno da stopa aktivnosti iznosi 51,9% , što je još uvijek vrlo niska stopa po međunarodnim standardima i standardima Europske unije gdje stopa aktivnosti prelazi 70%.

Prema podacima FZS radno sposobno stanovništvo u ZDK broji 278.589 stanovnika (osobe od 15-64 godine). Radnu snagu ili ekonomski aktivno stanovništvo (zaposleni i nezaposleni na evidenciji Službe za zapošljavanje) činilo je 140.159 osoba, od čega je 61.798 žena ili 44,1%. Stopa aktivnosti iznosi 50,3%. U istom periodu neaktivno stanovništvo je činilo 138.430 osoba.

Iz ovoga je uočljiv i problem neaktivnosti, jer čak polovina radno sposobnog stanovništva (15-64) uopšte ne traži zaposlenje. Kada neaktivnom stanovništvu dodamo i nezaposlene osobe koje su na evidenciji kod biroa za zapošljavanje, imamo podatak da je oko tri četvrtine radno sposobnog stanovništva u Zeničko-dobojskom kantonu neaktivno i nezaposleno, dok je samo jedna četvrtina zaposlena.

2. STANJE U OBLASTI ZAPOSŁJAVANJA

U ovoj Informaciji biti će prezentovani podaci registrirane zaposlenosti i nezaposlenosti u Zeničko-dobojskom kantonu za 2013., 2014., i dostupni podaci za 2015. godinu. Za izračunavanje stope zaposlenosti, važno je navesti da se registracija zaposlenosti vodi prema mjestu rada zaposlene osobe, dok se registrirana nezaposlenost vodi prema mjestu prebivališta nezaposlene osobe.

U Zeničko-dobojskom kantonu prosječan broj zaposlenih u 2014. godini iznosi 69.668 osoba, što je u odnosu na 2013. godinu povećanje za 1.114 osoba. Broj zaposlenih u ZDK učestvuje u ukupnom broju zaposlenih u FBiH sa 15,7%.

U septembru 2015. godine broj zaposlenih prema podacima Zavoda za statistiku je iznosio 71.667 osobe, a prema podacima koje Služba za zapošljavanje preuzima od Porezne uprave Zeničko-dobojskog kantona, u septembru 2015. godine, broj zaposlenih prema prebivalištu osiguranog lica je 80.214 osoba, dok je broj zaposlenih prema sjedištu uplatioca iznosio 75.318 osoba.

Međutim, postoji određeni broj osoba koji radi i ostvaruje određene prihode po osnovu rada, ali u sklopu radnog angažmana ili nisu penziono i zdravstveno osigurane, rade na crno ili nisu u obavezi da se osiguraju. Ove osobe se po osnovu nezaposlenosti i dalje nalaze na evidenciji nezaposlenih osoba radi ostvarivanja prava, dakle one su administrativno registrirane kao nezaposlene osobe.

U 2014. godini prosječna plata u Zeničko-dobojskom kantonu je 726 KM, dok u Federaciji BiH prosječna plata iznosi 833 KM. Jedino Srednjobosanski i Posavski kanton imaju nižu prosječnu platu od našeg Kantona.

Prosječan broj nezaposlenih u 2014. godini iznosio je 70.491 osoba, i manji je za 0,4% u odnosu na 2013. godinu, odnosno za 287 osoba.

Tabela br.3.1.: Pregled zaposlenosti i nezaposlenosti po godinama

Period	Zaposleni	%	Nezaposleni	%
2012.	68.649	49,80	69.212	50,20
2013.	68.554	49,20	70.778	50,80
2014.	69.668	49,71	70.491	50,29

Grafikon br. 1.

Tabela br. 3.2.: Pregled prosječnog broja zaposlenih i nezaposlenih osoba po općinama Zeničko-dobojskog kantona za 2014. godinu

Zeničko-dobojski kanton	Broj zaposlenih godišnji prosjek 2014. g.		Broj nezaposlenih		Radno aktivno stanovništvo	Stopa nezaposlenosti u %
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene		
Općina/Grad	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene		
1	2	3	4	5	6	7
Breza	2.934	660	1.982	1.220	4.916	40,32%
Doboj-Jug	959	310	1.012	488	1.971	51,34%
Kakanj	6.768	1.907	7.018	3.417	13.786	50,91%
Maglaj	3.621	1.548	5.141	2.690	8.762	58,67%
Olovo	1.771	732	1.964	943	3.735	52,58%
Tešanj	10.078	4.256	7.852	3.461	17.930	43,79%
Usora	723	261	992	487	1.715	57,84%
Vareš	1.320	443	1.317	676	2.633	50,02%
Visoko	8.581	3.684	7.823	3.935	16.404	47,69%
Zavidovići	3.642	1.437	7.404	3.427	11.046	67,03%
Grad Zenica	24.694	9.272	22.970	12.186	47.664	48,19%
Žepče	4.577	1.941	5.016	2.417	9.568	52,42%
UKUPNO ZDK	69.668	26.451	70.491	35.347	140.130	50,30%
Federacija BiH	443.587	177.622	392.265	202.446	835.852	46,93%

Iz tabele br. 3.2 i grafikona br. 2 možemo vidjeti da šest od dvanaest općina imaju znatno veći broj nezaposlenih u odnosu na broj zaposlenih, tj. stopa nezaposlenosti u tim općinama iznosi preko 50%, i to su Zavidovići, Žepče, Maglaj, Kakanj, Olovo i Usora. U općini Zavidovići stopa registrirane nezaposlenosti iznosi čak 67%. Iz navedenih podataka vidljivo je da je broj nezaposlenih u Zeničko-dobojskom kantonu u 2014. godini bio veći od broja zaposlenih i da stopa registrirane nezaposlenosti iznosi 50,80%.

Grafikon br. 2.

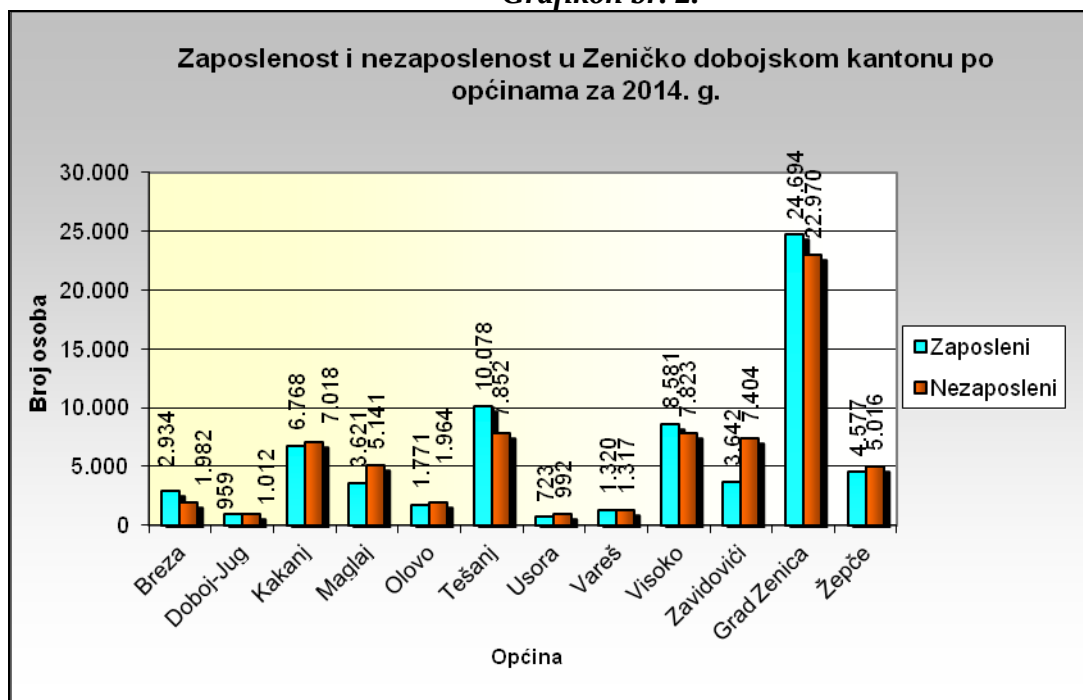

Tabela br.3.3. Broj registrovanih zaposlenih na jednog penzionera i prosječne penzije po općinama u 2014. godini

Grad/Općina	Broj zaposlenih na 1 penzionera	Broj zaposlenih (prosjeak 2014. g.)	Broj penzionera	Prosječna penzija u KM
1	2	3	4	5
Breza	1,0	2.934	2.829	395,60
Doboj-Jug	1,0	959	942	330,90
Kakanj	1,2	6.768	5.685	408,30
Maglaj	1,1	3.621	3.290	342,30
Olovo	0,9	1.771	1.989	360,10
Tešanj	2,1	10.078	4.727	333,80
Usora	1,7	723	434	322,70
Vareš	0,6	1.320	2.079	370,70
Visoko	1,2	8.581	7.200	379,90
Zavidovići	0,7	3.642	5.438	343,60
Grad Zenica	1,2	24.694	21.291	397,10
Žepče	1,2	4.577	3.810	348,20
UKUPNO ZDK	1,17	69.668	59.714,00	376,30
Federacija BiH	1,32	443.587	336.898,00	389,50

U Zeničko-dobojskom kantonu broj penzionera u 2014. godini iznosio je 59.714 i u odnosu na 2013. godinu porastao je za 1.276 osoba.

I dalje se nastavlja pogoršanje odnosa između broja penzionera i broja uposlenih. U Kantonu na jednog penzionera imamo 1,17 zaposlenu osobu, što je nešto nepovoljnije u odnosu na FBiH. Prosječna penzija u Zeničko-dobojskom kantonu u 2014. godini iznosila je 376,3 KM, što je za 3,4% manje u odnosu na prosječnu penziju u FBiH koja je iznosila 389,5 KM.

- **Pravne osobe i obrtnici**

Tabela br.3.4. Struktura poslovnih subjekata u Zeničko-dobojskom kantonu za 2014. godinu

Grad/Općina	Stanovništvo	Broj poduzeća				Broj poduzeća na 1000 stanovnika
		Pravna lica	U sastavu pravnih lica	Fizička lica obrtnici	Ukupno (pravna lica + obrtnici)	
1	2	3	4	5	6 (3+5)	7
Breza	13.787	211	155	221	432	31
Doboj-Jug	4.939	141	90	129	270	55
Kakanj	43.066	473	310	571	1.044	24
Maglaj	23.267	327	201	332	659	28
Olovo	11.546	166	105	135	301	26
Tešanj	48.629	843	460	820	1.663	34
Usora	6.839	156	59	74	230	34
Vareš	9.877	170	121	199	369	37
Visoko	40.156	777	497	1.217	1.994	50
Zavidovići	37.614	414	290	364	778	21
Grad Zenica	127.034	1.897	1.313	1.867	3.764	30

Žepče	31.059	510	351	353	863	28
UKUPNO ZDK	397.813	6.085	3.952	6.282	12.367	31
Federacija BiH	2.336.722	51.875	27.840	49.600	101.475	43

U Kantonu broj registrovanih pravnih lica u 2014. godini iznosio je 6.085, što je u odnosu na 2013. godinu više za 106 ili 1,8%. Broj registrovanih pravnih osoba u Kantonu učestvuje u ukupnom broju registrovanih pravnih osoba u Federaciji BiH sa 11,7%.

Broj registrovanih obrtnika u 2014. godini iznosio je 6.282, što je manje za 412 ili 6,2% u odnosu na 2013. godinu. Broj registrovanih fizičkih lica-obrtnika u Kantonu učestvuje u ukupnom broju registrovanih fizičkih lica - obrtnika u Federaciji BiH sa 12,7%.

3. ZAPOSLENOST NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

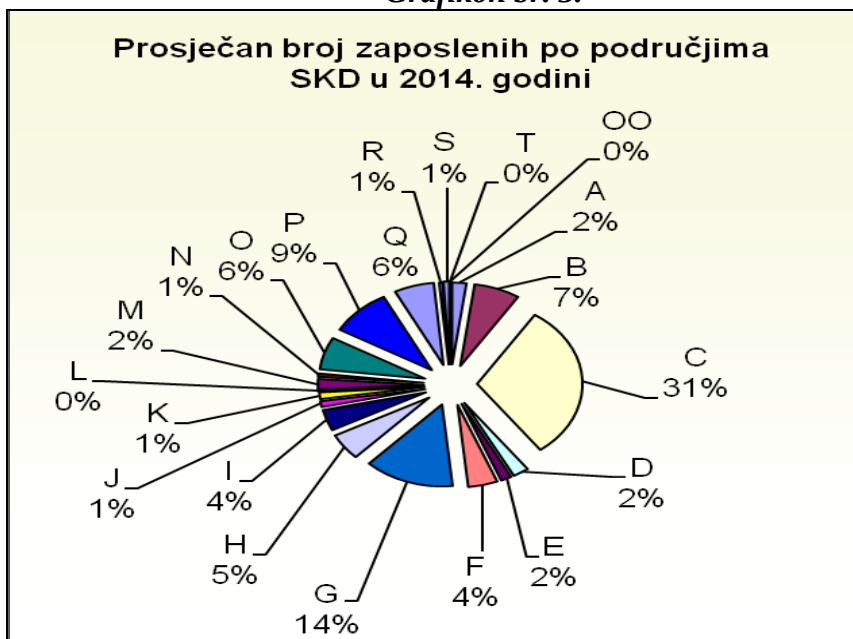
Zbog karaktera bazne industrije Zeničko-dobojski kanton je nosilac razvoja privrede Federacije Bosne i Hercegovine. Najrazvijenije industrijske grane su metalurgija, i metaloprerađivačka industrija, građevinarstvo i proizvodnja energije, rudarstvo, šumarstvo i drvoprerađivačka industrija, prehrambena industrija. Oko 80 % ukupnih privrednih aktivnosti u oblasti proizvodnje i izvoza čine velika i srednja preduzeća. Kanton posjeduje značajne potencijale za razvoj malih i srednjih preduzeća koja mogu podržati djelatnost i razvoj velikih preduzeća kod obezbjeđenja sirovina, repromaterijala, rezervnih dijelova te korištenju finalnih proizvoda velikih preduzeća u svojoj proizvodnji.

Zbog ovoga je potrebno pružiti podršku malim i srednjim preduzećima koja sa malim kapitalom mogu inicirati razne oblike privređivanja i imati ključnu ulogu u ekonomskom oporavku i otvaranju novih radnih mjesta.

Tabela br. 4.1.: Pregled zaposlenih po područjima standardne klasifikacije djelatnosti

Oznaka	Djelatnost	Prosječan broj zaposlenih u 2013. godini	Udio u %	Prosječan broj zaposlenih u 2014. godini	Udio u %
A	Poljoprivreda, lov i šumarstvo	1.410	2,06	1.509	2,17
B	Vađenje ruda i kamena	4.837	7,06	4.878	7,00
C	Prerađivačka industrija	20.518	29,93	21.345	30,64
D	Proiz.snbd./opskrba elekt.energ, gasom/plinom, parom i klimatizacija	1.691	2,47	1.704	2,45
E	Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1.091	1,59	1.153	1,65
F	Građevinarstvo	3.245	4,73	3.124	4,48
G	Trgovina na veliko i trgovina na malo; popravak motonih vozila i motocikla	9.475	13,82	9.607	13,79
H	Prijevoz i skladištenje	3.792	5,53	3.629	5,21
I	Djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijsko ugostiteljstvo)	2.514	3,67	2.888	4,15
J	Informacije i komunikacije	811	1,18	787	1,13
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	914	1,33	911	1,31
L	Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne djelatnosti	113	0,16	116	0,17
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1.316	1,92	1.409	2,02
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	403	0,59	465	0,67
O	Javna uprava i odbrana/obrana; obavezno soc. osiguranje	4.390	6,40	4.432	6,36
P	Obrazovanje	6.346	9,26	6.464	9,28
Q	Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	4.131	6,03	4.238	6,08
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	244	0,36	366	0,53
S	Ostale uslužne djelatnosti	624	0,91	643	0,92
T	Djelatnost domaćinstva kao poslodavca; djelatnost domaćinstva koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	0	0,00	0	0,00
OO	Neraspoređeno po djelatnostima KD	689	1,01	0	0,00
	UKUPNO	68.554	100	69.668	100

Grafikon br. 3.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku najveći broj zaposlenih je u prerađivačkoj djelatnosti i u ukupnom broju zaposlenih učestvuju u procentu 30,64% i trgovini na veliko i trgovini na malo; popravak motornih vozila - u ukupnom broju zaposlenih učestvuju u procentu 13,79%.

Analizirajući prethodnu tabelu može se zaključiti da se broj zaposlenih u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu značajnije povećao u prerađivačkoj djelatnosti i djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane, a broj zaposlenih u građevinarstvu se smanjio.

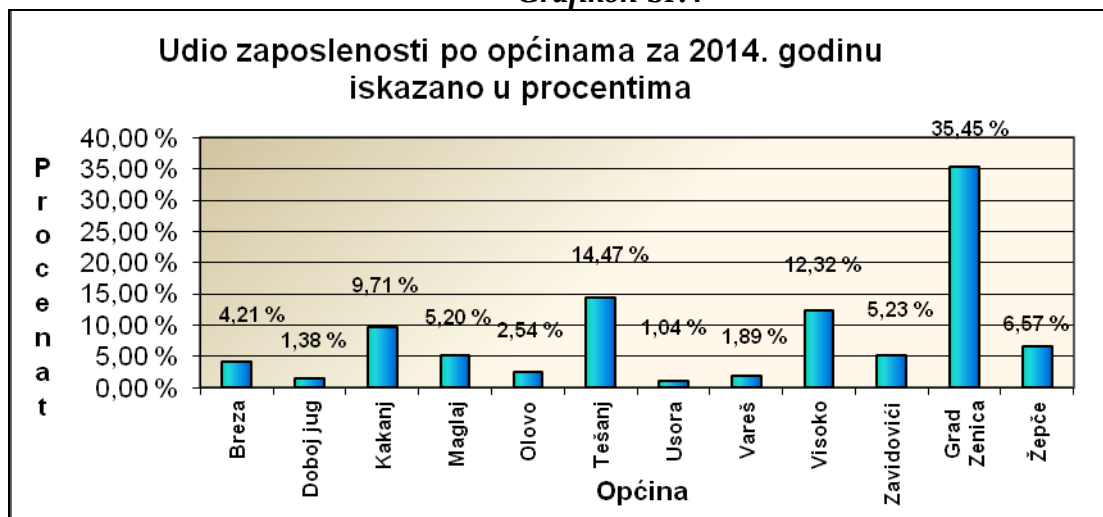
Uprkos značajnom potencijalu ZDK-a za razvoj djelatnosti poljoprivrede, lova i šumarstva broj zaposlenih je i dalje nizak.

Udio broja zaposlenih u građevinarstvu u odnosu na ukupan broj zaposlenih smanjen sa 5,27% u 2012. godini na 4,48% u 2014. godini. Zabrinjavajuće je da je broj zaposlenih u građevinarstvu sa 4.459 osoba u 2009. godini smanjen na 3.124 osoba u 2014. godini.

**Tabela br.4.2.: Pregled prosječne zaposlenosti po općinama Zeničko-dobojskog kantona
za period 2012.-2014. godina**

Područje	2012		2013		2014		Lančani index		
	broj	%	broj	%	broj	%	2012.	2013.	2014.
Breza	2.932	4,27 %	2.878	4,20 %	2.934	4,21 %	100	98,16	100,07
Doboj jug	998	1,45 %	940	1,37 %	959	1,38 %	100	94,19	96,09
Kakanj	6.856	9,99 %	6.799	9,92 %	6.768	9,71 %	100	99,17	98,72
Maglaj	3.120	4,54 %	3.434	5,01 %	3.621	5,20 %	100	110,06	116,06
Olovo	1.650	2,40 %	1.666	2,43 %	1.771	2,54 %	100	100,97	107,33
Tešanj	9.001	13,11 %	9.468	13,81 %	10.078	14,47 %	100	105,19	111,97
Usora	830	1,21 %	708	1,03 %	723	1,04 %	100	85,30	87,11
Vareš	1.312	1,91 %	1.307	1,91 %	1.320	1,89 %	100	99,62	100,61
Visoko	9.231	13,45 %	8.874	12,94 %	8.581	12,32 %	100	96,13	92,96
Zavidovići	3.545	5,16 %	3.609	5,26 %	3.642	5,23 %	100	101,81	102,74
Grad Zenica	25.221	36,74 %	24.823	36,21 %	24.694	35,45 %	100	98,42	97,91
Žepče	3.953	5,76 %	4.048	5,90 %	4.577	6,57 %	100	102,40	115,79
ZDK	68.649	100,00 %	68.554	100,00 %	69.668	100,00 %	100	99,86	101,48

Grafikon br.4

Kao što se iz tabele broj 4.2. vidi, u periodu 2012.–2014. godina prosječna zaposlenost u Kantonu ima blagi trend rasta. Komparirajući podatke prosječne zaposlenosti po općinama u 2012. i 2014. godini uočen je pad broja zaposlenih na području općine Usora (13%) i općine Visoko (7%). Značajan rast broja zaposlenih evidentiran je u općinama Maglaj, Žepče i Tešanj. Kada se posmatra učešće općina u ukupnoj zaposlenosti u Kantonu, najveće učešće ima općina Zenica sa 35,45%.

Ovi podaci ukazuju da se na području Kantona ostvaruje manji ekonomski rast od potencijalnog, tj. ne stvara se dovoljan broj novih radnih mjesta.

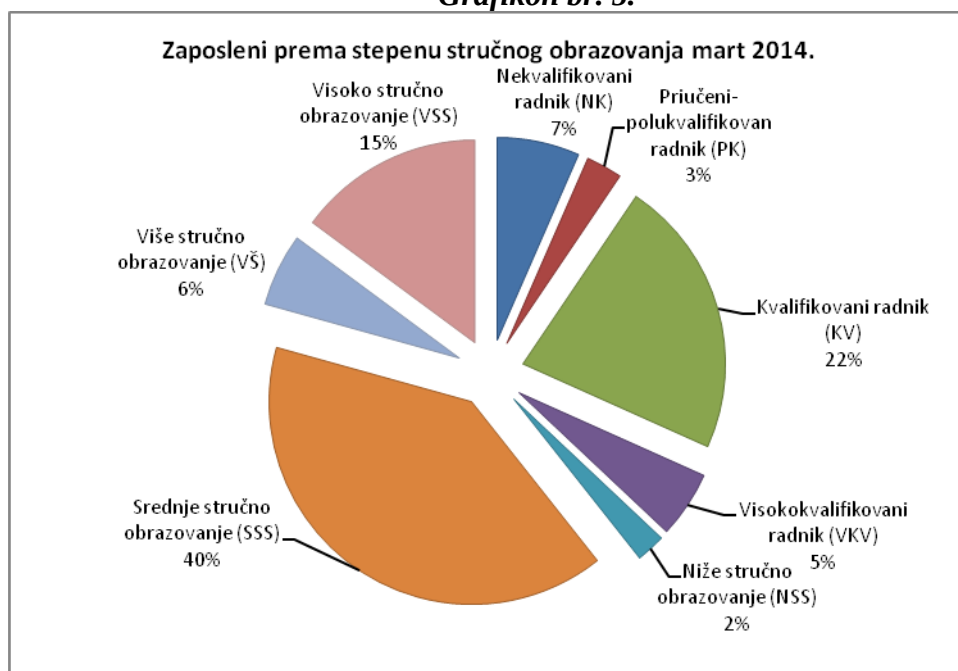
Tabela br.4.3. Zaposleni prema stepenu stručnog obrazovanja po godinama u kantonu

Stepen stručnog obrazovanja	Mart 2012.		Mart 2013.		Mart 2014.	
	ZO	% Udio	ZO	% Udio	ZO	% Udio
Nekvalifikovani radnik (NK)	3.911	6,28 %	4.193	6,86 %	4.052	6,58 %
Priučeni-polukvalifikovan radnik (PK)	1.720	2,76 %	1.620	2,65 %	1.779	2,89 %
Kvalifikovani radnik (KV)	14.812	23,80 %	13.368	21,88 %	13.698	22,23 %
Visokokvalifikovani radnik (VKV)	3.474	5,58 %	3.438	5,63 %	3.280	5,32 %
Niže stručno obrazovanje (NSS)	2.259	3,63 %	2.064	3,38 %	1.435	2,33 %
Srednje stručno obrazovanje (SSS)	24.076	38,69 %	24.056	39,37 %	24.635	39,98 %
Više stručno obrazovanje (VŠ)	3.785	6,08 %	3.586	5,87 %	3.581	5,81 %
Visoko stručno obrazovanje (VSS)	8.192	13,16 %	8.774	14,36 %	9.164	14,87 %
UKUPNO	62.229	100,00 %	61.099	100,00 %	61.624	100,00 %

Nisu obuhvaćeni zaposleni u odbrani, kao ni zaposleni u obrtu i slobodnim profesijama (Podaci preuzeti iz Statističkog biltena 218/2015 FZS).

Iz tabele br.4.3. može se vidjeti da udio zaposlenih prema stepenu stručne spreme u većini zanimanja (NK, PK, VKV, NSS) u odnosu na ukupan broj zaposlenih uglavnom opada, dok kod osoba sa većim stepenom obrazovanja (SSS,VSS) primjetan je rast udjela u broju zaposlenih. Posebno posmatrajući osobe sa VSS, vidljivo je da je od 13,16% (8.192 zaposlenih VSS), koliko je iznosio udio u ukupnom broju zaposlenih u martu 2012. godine, u martu 2013. godine porastao je na 14,36% (8.774), dok je u martu 2014. godine dostigao udio od 14,87% (9.164) u ukupnom broju zaposlenih osoba, što je još uvijek nedovoljno u odnosu na evropski prosjek.

Grafikon br. 5.

Mada tabela br. 4.3. ne obuhvata sve zaposlene u Kantonu iz nje možemo vidjeti da obrazovna struktura zaposlenih osoba pokazuje da najveći udio, oko 67% ima završenu srednju školu, slijede 21% akademski obrazovanih osoba, i oko 12% zaposlenih s osnovnom školom ili nižim obrazovanjem. S obzirom da je obrazovna struktura zaposlenih osoba jako bitan faktor za privredu jedne zemlje ili regije i za njen ekonomski rast i razvoj, obrazovanje mora biti u stalnoj saradnji sa tržištem rada, pratiti kretanja kako bi zadovoljilo potrebe tržišta rada.

Tabela br.4.4. Komparacija zaposlenosti po pojedinim kantonima

Kanton	Stanovništvo (prisutno)	Broj zaposlenih	Radno sposobno stanovništvo	Stopa zaposlenosti u %
1	2	3	4	5
Zeničko - dobojski	397.813	69.668	278.589	25,01%
Tuzlanski	499.144	81.588	352.830	23,12%
Sarajevski	444.851	125.184	301.456	41,53%
Federacija BiH	2.336.722	443.587	1.611.718	27,52%

Regionalna razlika u visini zaposlenosti jasno je vidljiva na nivou kantona, gdje usporedbom zaposlenosti u tri najveća kantona Federacije BiH vidimo da u odnosu na radno sposobno stanovništvo Tuzlanski kanton ima stopu zaposlenosti 23,12%. Zeničko-dobojski kanton je po stopi zaposlenosti nešto iznad Tuzlanskog kantona, i ona iznosi 25%, što je ispod prosjeka u Federaciji BiH, a znatno ispod stope zaposlenosti u kantonu Sarajevo, gdje ista iznosi 41,53%.

Veliki je broj otežavajućih okolnosti za značajnije povećanje broja zaposlenih među kojima se naročito ističu institucionalna i politička nestabilnost, nedovoljne investicije, visok nivo sive ekonomije. Dakle, neophodno je sinergijsko djelovanje svih relevantnih faktora na tržištu rada radi stvaranja povoljnog poslovnog ambijenta za investitore, što bi u konačnici dovelo do otvaranja novih radnih mjesta.

4. NEZAPOSLENOST NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

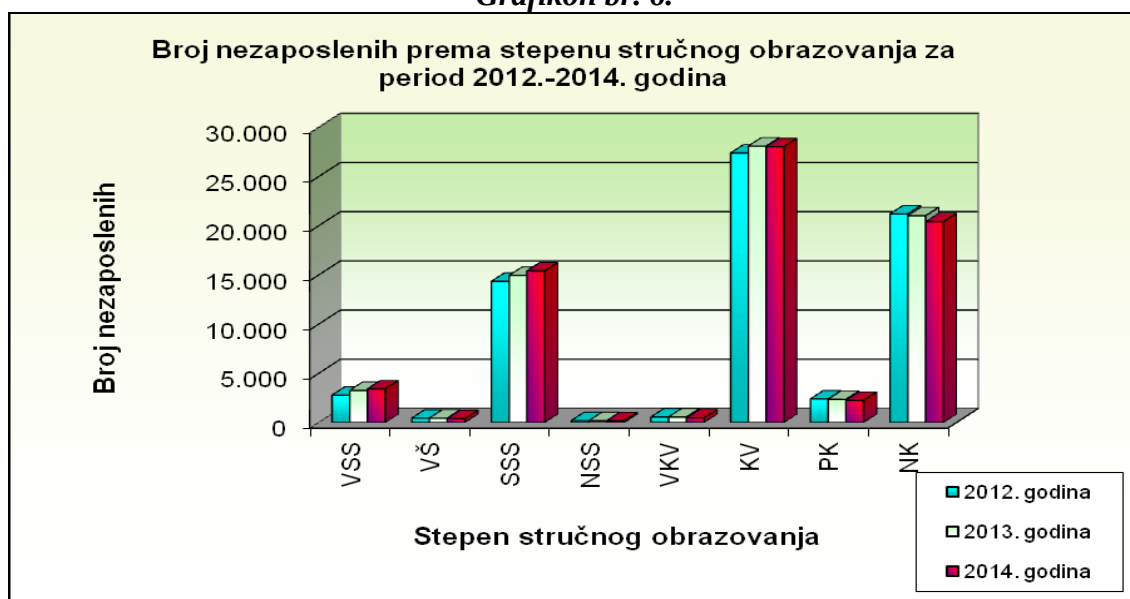
U Kantonu, kao i u čitavoj Federaciji BiH prisutni su negativni trendovi na tržištu rada, a naročito je još uvijek izražen problem visoke nezaposlenosti. Zaključno sa 31.10.2015. godine na području Kantona evidentirane su ukupno 69.472 osobe koje traže posao od čega je 35.683 žena. Veliki broj nezaposlenih osoba nalazi se na evidenciji Službe za zapošljavanje zbog ostvarenja prava na zdravstvenu zaštitu, odnosno aktivno traženje posla nije njihov prvenstveni cilj.

U tabeli broj 5.1. prezentovani su podaci o nezaposlenim osobama u odnosu na njihovo stručno obrazovanje za vremenski period od 2012. do 2014. godine.

Tabela br.5.1.: Pregled nezaposlenih osoba u odnosu na stepen stručnog obrazovanja

Stepen stručnog obrazovanja	2012. godina		2013. godina		2014. godina	
	NO	% Udio	NO	% Udio	NO	% Udio
Nekvalifikovani radnik (NK)	21.193	30,62	21.007	29,68	20.405	28,95
Priučeni-polukvalifikovan radnik (PK)	2.386	3,45	2.342	3,31	2.237	3,17
Kvalifikovani radnik (KV)	27.384	39,57	28.087	39,68	28.021	39,75
Visokokvalifikovani radnik (VKV)	545	0,79	551	0,78	455	0,65
Niže stručno obrazovanje (NSS)	177	0,26	172	0,24	167	0,24
Srednje stručno obrazovanje (SSS)	14.337	20,71	14.943	21,11	15.404	21,85
Više stručno obrazovanje (VŠ)	425	0,61	431	0,61	392	0,56
Visoko stručno obrazovanje (VSS)	2.765	3,99	3.248	4,59	3.410	4,84
UKUPNO	69.212	100,00%	70.781	100,00%	70.491	100,00%

Grafikon br. 6.

Najveći broj nezaposlenih osoba su) kvalifikovana (KV), nekvalifikovana (NK radna snaga, kao i osobe sa srednjom stručnom spremom. U odnosu na 2012. godinu broj nezaposlenih u 2013. godini povećan za 1.569 osoba (2,2%), a u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu taj broj je smanjen za 290 osoba.

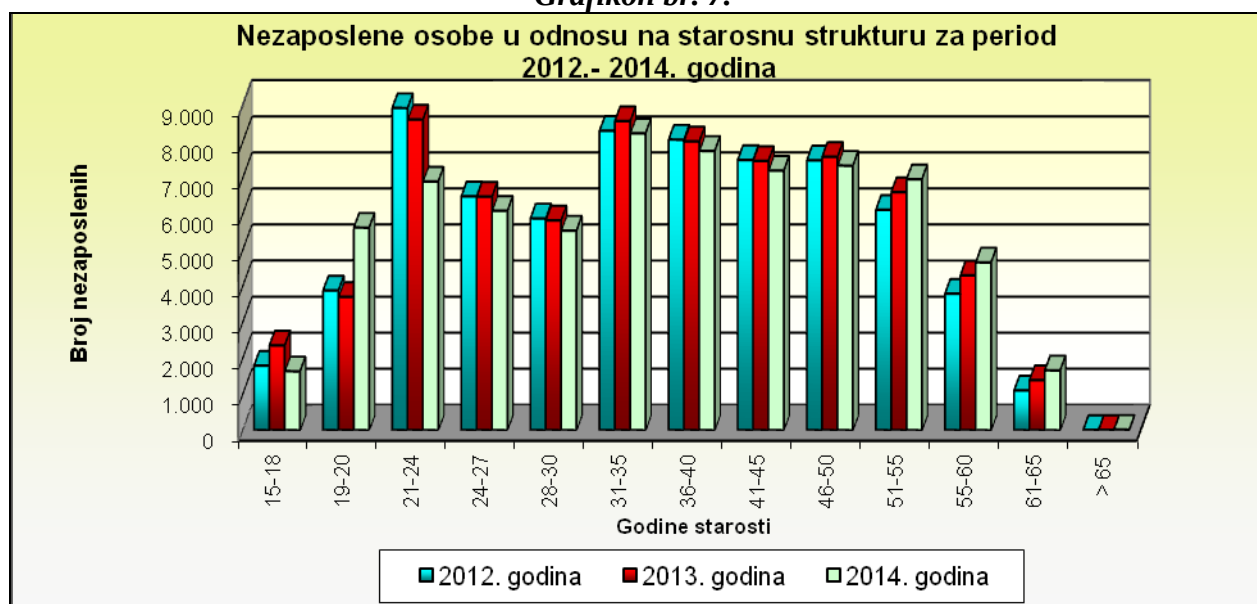
Od ukupnog broja osoba koje se nalaze na evidenciji nezaposlenih gotovo jednu trećinu (28,95%), čine oni koji nemaju nikakvu stručnu kvalifikaciju, to zajedno sa velikim udjelom osoba sa KV stručnom spremom ukazuje na vrlo nepovoljnu strukturu nezaposlenih osoba u pogledu stručne spreme. Usvajanje Zakona o obrazovanju odraslih u Zeničko-dobojskom kantonu, u 2014. godini, omogućit će obrazovanje, osposobljavanje, dokvalifikaciju, prekvalifikaciju i specijalizaciju u okviru brojnih zanimanja, što će poboljšati i strukturu nezaposlenih osoba u pogledu stručne spreme.

Zbog činjenice da se nastavlja trend povećanja broja nezaposlenih sa VSS, sa 2.765 nezaposlenih osoba u 2012. godini, na 3.410 osoba u 2014. godini, Vlada Zeničko-dobojskog kantona odobrila je sredstva za poticaj zapošljavanja mladih nezaposlenih osoba - VSS pripravnika i za period 2014-2015. godina. Ovim projektom 102 pripravnika je zaposleno na godinu dana kako bi stekli radno iskustvo u zanimanju za koje su se školovali, a koje će im biti od pomoći za ravnopravno natjecanje za dobijanje zaposlenja na tržištu rada.

Tabela br.5.2.: Pregled nezaposlenih osoba, u odnosu na starosnu i spolnu strukturu za period 2012.-2014. godina

Godine starosti	Spol	2012. godina		2013. godina		2014. godina	
		NO	Index	NO	Index	NO	Index
od 15-18 god.	Svega	1.780	2,57 %	2.342	3,31 %	1.625	2,34 %
	Žena	832	2,44 %	1.084	3,09 %	769	2,16 %
od 19-20 god.	Svega	3.868	5,59 %	3.690	5,21 %	5.610	8,08 %
	Žena	1.748	5,13 %	1.616	4,61 %	2.525	7,08 %
od 21-24 god.	Svega	8.927	12,90 %	8.607	12,16 %	6.890	9,92 %
	Žena	4.442	13,05 %	4.324	12,34 %	3.498	9,80 %
od 24-27 god.	Svega	6.481	9,36 %	6.470	9,14 %	6.078	8,75 %
	Žena	3.545	10,41 %	3.562	10,16 %	3.393	9,51 %
od 28-30 god.	Svega	5.867	8,48 %	5.809	8,21 %	5.528	7,96 %
	Žena	3.249	9,54 %	3.308	9,44 %	3.224	9,04 %
od 31-35 god.	Svega	8.295	11,98 %	8.565	12,10 %	8.226	11,84 %
	Žena	4.300	12,63 %	4.573	13,05 %	4.715	13,21 %
od 36-40 god.	Svega	8.052	11,63 %	8.003	11,31 %	7.739	11,14 %
	Žena	4.004	11,76 %	3.988	11,38 %	4.067	11,40 %
od 41-45 god.	Svega	7.487	10,82 %	7.460	10,54 %	7.192	10,35 %
	Žena	3.801	11,17 %	3.808	10,87 %	3.778	10,59 %
od 46-50 god.	Svega	7.475	10,80 %	7.574	10,70 %	7.330	10,55 %
	Žena	3.792	11,14 %	3.894	11,11 %	3.867	10,84 %
od 51-55 god.	Svega	6.107	8,82 %	6.597	9,32 %	6.953	10,01 %
	Žena	2.700	7,93 %	2.994	8,54 %	3.410	9,56 %
od 55-60 god.	Svega	3.780	5,46 %	4.285	6,05 %	4.646	6,69 %
	Žena	1.333	3,92 %	1.492	4,26 %	1.837	5,15 %
od 61-65 god.	Svega	1.093	1,58 %	1.379	1,95 %	1.651	2,38 %
	Žena	297	0,87 %	401	1,14 %	599	1,68 %
Preko 65 god.	Svega	0	0,00 %	0	0,00 %	4	0,01 %
	Žena	0	0,00 %	0	0,00 %	1	0,00 %
Ukupno	Svega	69.212	100,00 %	70.781	100,00 %	69.472	100,00 %
	Žena	34.043	100,00 %	35.044	100,00 %	35.683	100,00 %

Grafikon br. 7.

U pregledu nezaposlenih osoba i podacima predočenim u tabeli broj 5.2. data je detaljna prezentacija podataka u odnosu na starosnu i spolnu strukturu nezaposlenih osoba za 2012., 2013., i 2014. godinu. Uočljivo je da je veliki broj nezaposlenih osoba u dobnoj granici od 21 do 50 godina starosti, odnosno u dobi najveće radne aktivnosti.

Posmatrajući broj mladih nezaposlenih osoba najviše je nezaposlenih u skupini od 31-35 (8.226 osoba) i od 21-24 godine (6.890 osoba). Razlozi za visoku stopu nezaposlenosti mladih su: nedovoljan broj novih radnih mjesta, nedovoljna usklađenost obrazovanja sa tržištem rada, mladi ne posjeduju kompetencije i vještine koje poslodavci trebaju, siva ekonomija i drugo. Poželjno bi bilo da se osigura obavljanje praktične nastave u određenim kompanijama kako bi se kod istih zaposlili bez dodatne obuke, obzirom da su ovladali vještinama neophodnim za obavljanje poslova.

Broj nezaposlenih osoba od 31 do 50 godina u 2014. godini je 30.487, što je smanjenje u odnosu na 2013. godinu za 1.115 osoba. Broj nezaposlenih iz ove starosne skupine čini 43,9% nezaposlenih u Kantonu u 2014. godini.

Broj nezaposlenih žena u 2014. godini u odnosu na 2012. i 2013. godinu ima tendenciju porasta. U 2014. godini broj nezaposlenih žena u odnosu na 2013. godinu povećao se za 639 osoba.

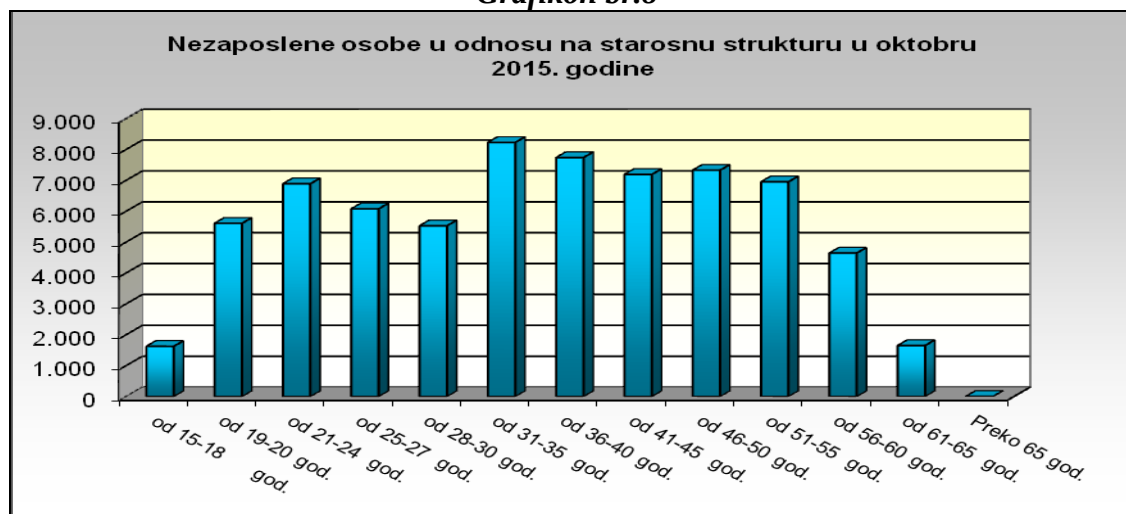
Najbrojnija skupina žena koje traže zaposlenje je starosne dobi od 21 do 24 godine (4.715 ili 13,21 %), zatim, od 31 do 35 godina (4.067 ili 11,4%).

Tabela br. 5.3.: Pregled nezaposlenih osoba u oktobru 2015. godine u odnosu na dužinu čekanja zaposlenja i starosnu strukturu

Dužina čekanja zaposlenja	Spol	Starosna struktura													
		od 15-18 god.	od 19-20 god.	od 21-24 god.	od 25-27 god.	od 28-30 god.	od 31-35 god.	od 36-40 god.	od 41-45 god.	od 46-50 god.	od 51-55 god.	od 56-60 god.	od 61-65 god.	Preko 65 god.	Ukupno
Do godine	Ukupno	1.245	2.423	1.897	1.775	1.277	1.592	1.205	860	765	718	476	124		14.357
	Žena	561	1.201	978	931	604	728	534	399	307	265	109	32		6.649
1-2 godine	Ukupno	295	2.033	934	876	705	844	744	530	525	516	347	112		8.461
	Žena	142	830	480	480	376	415	352	244	237	226	85	20		3.887
2-3 godine	Ukupno	53	917	912	618	500	686	600	440	407	425	364	95		6.017
	Žena	39	339	451	343	278	354	270	209	194	181	99	28		2.785
3-4 godine	Ukupno	32	134	988	432	418	607	464	336	338	318	207	68		4.342
	Žena	27	75	483	248	225	311	219	142	159	140	73	19		2.121
4-5 godina	Ukupno		77	897	349	345	509	425	311	326	309	217	67		3.832
	Žena		57	450	209	203	280	194	155	157	133	80	24		1.942
5-8 godina	Ukupno		26	1216	1278	865	1274	1097	976	1007	1055	612	241		9.647
	Žena		23	617	714	533	741	521	480	504	492	232	85		4.942
8-10 godina	Ukupno			46	656	487	538	589	631	611	659	421	161		4.799
	Žena			39	397	329	382	374	370	358	330	183	57		2.819
10-15 godina	Ukupno				94	926	1651	1111	1176	1318	1286	853	372	2	8.789
	Žena				71	672	1139	694	707	754	714	443	165	1	5.360
15 godina i više	Ukupno					5	525	1504	1932	2033	1667	1149	411	2	9.228
	Žena					4	365	909	1072	1197	929	533	169	0	5.178
Ukupno	Ukupno	1.625	5.610	6.890	6.078	5.528	8.226	7.739	7.192	7.330	6.953	4.646	1.651	4	69.472
	Žena	769	2.525	3.498	3.393	3.224	4.715	4.067	3.778	3.867	3.410	1.837	599	1	35.683

Neophodna je kontinuirana edukacija i unapređenje znanja o novim tehnološkim dostignućima, savremenim proizvodnim procesima, kao i vještinama koje se traže na tržištu rada za radnu snagu koja je duže vrijeme na evidenciji nezaposlenih jer sa dužim vremenom provedenim na evidenciji nezaposlenih gube na kvalitetu znanja i kvalitetu postojećih vještina.

Grafikon br.8

U tabeli broj 5.3. data je detaljna prezentacija podataka broja nezaposlenih osoba u oktobru 2015. godine, sa ciljem izvršenja analize podataka u pogledu dužine čekanja zaposlenja nezaposlenih osoba, posmatrano po starosnim grupama i polnoj strukturi nezaposlenih osoba.

Osim toga o tretiranim pitanjima i podacima predloženim u tabeli broj 5.3. dat je i grafički prikaz nezaposlenih osoba u odnosu na starosnu strukturu (grafikon broj 8).

Konačno, na osnovu uvida u prethodnu tabelu, uočava se sljedeće:

- Posmatrano po svim starosnim skupinama posao traži: do godinu dana 20,6% nezaposlenih osoba, od 1 do 2 godine 12,2%, od 2 do 3 godine 8,7%, od 3 do 4 godina 6,3%, od 4 do 5 godina 5,5%, od 5 do 8 godina 13,9%, od 8 do 10 godina 6,9%, od 10 do 15 godina 12,7% i preko 15 godina 13,3%.
- U starosnoj dobi do 35 godina posao traži 33.957 osoba, odnosno 48,9%.
- U starosnoj dobi iznad 35 godina posao traži 35.515 osoba, odnosno 51,1%.

Analizirajući podatke u prethodnoj tabeli uočava se da najviše osoba koje su prijavljene u Službi za zapošljavanje na posao čekaju do jednu godinu i to 14.357 osoba. Čak 21.816 osoba, (32,84%), nalazi se na evidenciji nezaposlenih duže od 8 godina, što je sigurno teže zapošljiva kategorija s obzirom na vrijeme provedeno na birou. Prema starosnoj strukturi najviše nezaposlenih osoba je u dobi od 31-35 godina, i to 8.226, a od toga 4.715 su žene.

Iz pregleda nezaposlenih osoba u odnosu na dužinu čekanja zaposlenja uočljivo je da je nezaposlenost u Zeničko-dobojskom kantonu dugoročnog (strukturnog) karaktera, jer 80% nezaposlenih na evidenciji nezaposlenih se nalazi duže od 12 mjeseci.

Tabela br. 5.4.: Pregled nezaposlenih osoba bez radnog staža u odnosu na stručno obrazovanje za oktobar 2015. godina

BIRO	Ukupno	od toga žena	PO STEPENU STRUČNOG OBRAZOVANJA							
			VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
Breza	1.005	699	90	7	418	8	0	271	6	205
Doboj-Jug	410	245	16	0	95	1	0	137	9	152
Kakanj	4.330	2.316	255	5	779	4	2	2.054	93	1.138
Maglaj	3.127	1.973	93	3	451	0	1	935	49	1.595
Olovo	960	552	72	1	322	2	0	241	5	317
Tešanj	3.280	1.732	171	3	655	2	2	1.253	45	1.149
Usora	503	299	19	1	107	0	3	192	5	176
Vareš	521	367	44	2	182	1	0	124	8	160
Visoko	3.036	1.828	236	10	768	0	1	1.054	19	948
Zavidovići	4.219	2.320	177	5	1.126	0	1	1.602	40	1.268
Grad Zenica	12.950	7.690	836	43	2.998	41	18	4.572	302	4.140
Žepče	2.202	1.261	86	0	477	0	1	782	25	831
UKUPNO	36.543	21.282	2.095	80	8.378	59	29	13.217	606	12.079

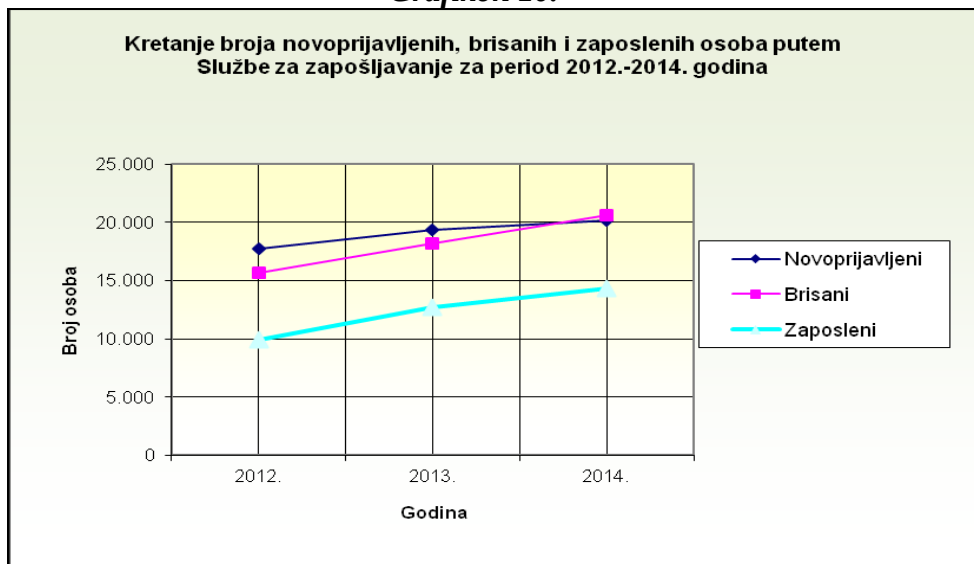
U tabeli broj 5.4. dat je pregled podataka o nezaposlenim osobama „bez radnog staža“ po općinama i po stručnom obrazovanju za oktobar 2015. godine. Ukoliko se upoređi broj nezaposlenih osoba bez radnog staža sa ukupnim brojem nezaposlenih osoba u Kantonu uočava se da broj nezaposlenih „bez radnog staža“ učestvuje sa 52,6% u ukupnom broju nezaposlenih osoba.

Najveći broj osoba bez radnog staža u 2015. godini su sa kvalifikacijom KV (13.217), NKV(12.079), SSS (8.378) i VSS (2.095). Primjetno je da je udio žena u broju nezaposlenih osoba bez radnog staža veći u odnosu na muške osobe i iznosi 58,2%.

Tabela br. 5.5.: Pregled nezaposlenih osoba koje su novoprijavljene, brisane sa evidencija i zaposlene uz posredovanje službe ZE-DO kantona

Godina	Obilježje		Breza	Doboj-Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Grad Zenica	Žepče	UKUPNO
2012.	od 1.1.2012. do 31.12.2012.	Novoprijavljeni	602	303	1812	1025	519	2352	174	436	1769	1525	5821	1400	17.738
		Brisani	520	258	1.484	970	505	2.047	135	316	1.388	1.393	5.649	1.036	15.701
		Zaposleni	310	186	952	621	319	1.426	83	202	876	786	3.478	628	9.867
	Ukupno NO		1.893	1.044	6.495	5.540	1.993	8.149	992	1.320	7.262	7.331	22.040	5.153	69.212
	Zdravstvena zaštita		1.394	705	3.484	3.017	1.412	5.793	709	1.008	5.980	5.443	17.946	4.097	50.988
2013.	od 1.1.2013. do 31.12.2013.	Novoprijavljeni	669	296	2.009	1.053	537	2.472	206	431	2.408	1.589	6.324	1.359	19.353
		Brisani	645	317	1.788	1.162	553	2.554	165	452	1.979	1.573	5.713	1.293	18.194
		Zaposleni	419	239	1.231	859	397	1.885	107	313	1.445	988	3.920	887	12.690
	Ukupno NO		1.930	1.027	6.712	5.454	1.932	8.160	1.040	1.298	7.729	7.378	22.886	5.235	70.781
	Zdravstvena zaštita		1.483	703	3.661	2.973	1.374	6.014	748	988	6.501	5.529	18.727	4.194	52.895
2014.	od 1.1.2014. do 31.12.2014.	Novoprijavljeni	711	374	2.125	1.209	648	2.534	147	479	2.374	1.903	6.145	1.510	20.159
		Brisani	657	393	1.739	1.513	515	2.926	198	469	2.360	1.885	6.206	1.747	20.608
		Zaposleni	420	295	1.270	1.100	406	2.114	111	314	1.595	1.261	4.145	1.287	14.318
	Ukupno NO		1.982	1.012	7.018	5.141	1.964	7.852	992	1.317	7.823	7.404	22.970	5.016	70.491
	Zdravstvena zaštita		1.567	685	3.980	2.680	1.397	5.797	709	1.023	6.643	5.594	18.973	3.979	53.027

Grafikon 10.

U tabeli br. 5.5. dat je pregled novoprijavljenih nezaposlenih osoba, brisanih osoba sa evidencije, te zaposlenih osoba, sa osvrtom na podatke o ostvarivanju zdravstvene zaštite službeno registrovanih nezaposlenih osoba.

U 2014. godini stopa fluktuacije nezaposlenih osoba u Zeničko-dobojskom kantonu iznosila 57,83%, Najveća stopa fluktuacije nezaposlenih osoba je u općinama Doboju Jug (75,79%) i Vareš (71,98%), a najmanja u Usori (34,78%) i Zavidovićima (51,16%).

Broj brisanih iz evidencije nezaposlenih osoba **zbog zaposlenja** u Zeničko-dobojskom kantonu iznosio 14.318 ili 69,48%. najveći broj brisanih u procentima je Olovo (78,83%) i Doboju Jug (75,06%), a najmanji u Usori (56,06%) i Brezi (64%).

Brojčano najveći broj brisanih zbog zaposlenja registrovan je u gradu Zenici 4.145 što je 66,79%.

Učešće korisnika prava na zdravstveno osiguranje u ukupnom broju nezaposlenih osoba u 2014. godini 75,2% (ili 53.027 korisnika). Uočljiv je znatan porast lica koja ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu putem Službe za zapošljavanje. Iz ovoga je vidljivo da Služba za zapošljavanje veliki dio svojih resursa, kako materijalnih tako i ljudskih, koristi za zadovoljavanje prava iz zdravstvenog osiguranja nezaposlenih osoba. Stoga je neophodno što hitnije donijeti propise kako bi se administriranje zdravstvene zaštite nezaposlenih osoba izmjestilo iz ovog resora, kako bi Služba svoje kapacitete usmjerila na vršenje osnovne djelatnosti, a to je posredovanje u zapošljavanju.

Grafikon br. 11.

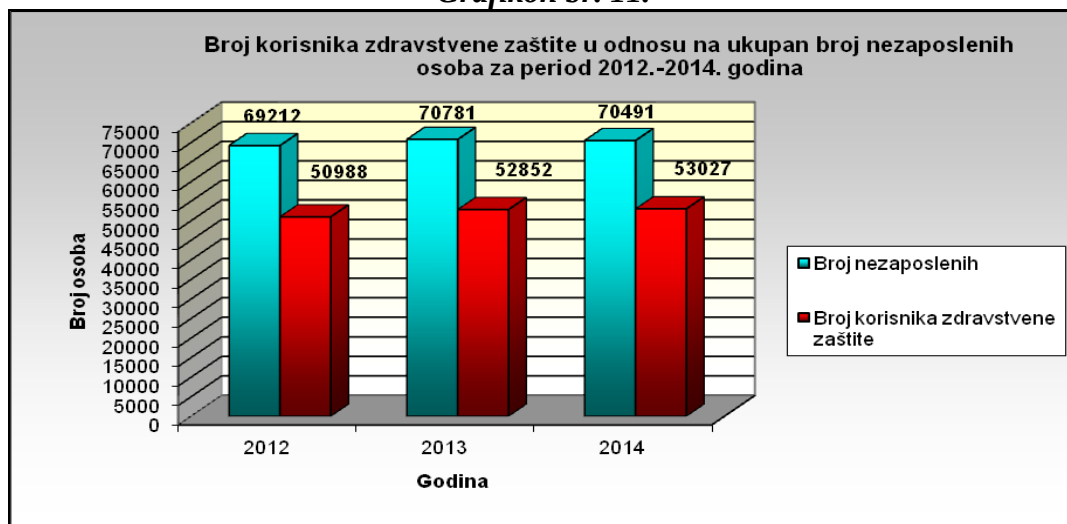
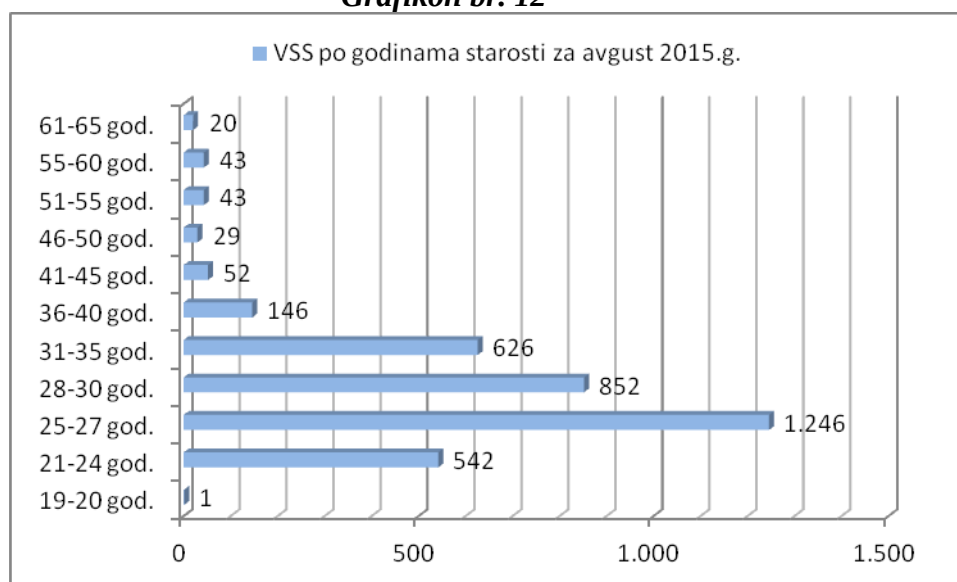

Tabela br. 5.6. Nezaposlene osobe sa VSS na evidenciji po godinama starosti i prema dužini traženja zaposlenja u avgustu 2015. godine

Dužina čekanja na zaposlenje	Starosna struktura											Ukupno
	19-20 god.	21-24 god.	25-27 god.	28-30 god.	31-35 god.	36-40 god.	41-45 god.	46-50 god.	51-55 god.	55-60 god.	61-65 god.	
Do 1 god	1	510	901	499	334	73	18	13	17	21	12	2.399
Od 1 – 2 godine		19	185	121	73	15	9	1	6	6	2	437
Od 2 – 3 godine		2	95	97	62	12	3	2	6	4		283
Od 3 – 4 godine		3	39	51	52	12	7		2	1	1	168
Od 4 – 5 godina		6	7	49	40	6	4	2	3	2		119
Od 5 – 8 godina		2	17	25	50	17	5	7	6	2	4	135
Od 8–10 godina			2	8	4	4	3		2			23
Od 10–15 god.				2	11	3	3	3	1	3		26
15 god i više						4		1		4	1	10
Ukupno	1	542	1.246	852	626	146	52	29	43	43	20	3.600

Grafikon br. 12

Učešće visoko obrazovanog kadra u ukupnoj nezaposlenosti pokazuje da tržište rada relativno lako absorbira ovu kategoriju nezaposlenih. Od ukupno registrovanih nezaposlenih lica sa visokom stručnom spremom, 2.098 osoba su starosne dobi od 25-30 godina. U periodu do godinu dana posao čeka 2.399 osobe, a 437 osoba od 1 - 2 godine.

Kako bi se omogućilo brže zapošljavanje mladih trebalo bi težiti aktivnostima sufinansiranja poslodavaca pri zapošljavanju mladih lica od strane Vlade i općina Zeničko-dobojskog kantona, a posebno poslodavaca koji zadrže u radnom odnosu mlade i nakon odrade pripravničkog staža; pojačati učešće praktične nastave i stažiranja uz studiranje; sufinansirati troškove zapošljavanja mladih visokoobrazovanih kadrova koji su na evidenciji nezaposlenih na izradi razvojnih projekata.

Velika nezaposlenost mladih je izvor drugih problema, kao što su ekonomska ovisnost, nemogućnost osamostaljivanja, visoka stopa rizika od siromaštva, mladi se teže odlučuju za bračnu zajednicu i planiranje porodice. U konačnici dolazi do mnogih poremećaja u kretanju društva u cjelini.

Tabela 5.7.: Pregled nezaposlenih osoba prema podacima Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona sa 31.10.2015. g.

Rbr	Aplikacija - obilježje		UKUPNO	Grad Zenica	Breza	Doboj-Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Žepče
1	Ukupan broj lica koja traže ZAPOSLENJE (2+3+4+5+6)	Svega	69.472	22.771	1.969	993	6.998	4.986	1.926	7.469	960	1.328	7.632	7.405	5.035
		Žena	35.683	12.287	1.230	502	3.492	2.705	952	3.425	482	677	3.950	3.506	2.475
2	Demobilisana lica	Svega	10.824	2.931	215	208	649	952	208	1.663	249	271	1.389	1.074	1.015
		Žena	667	197	22	19	26	81	20	75	24	40	34	53	76
3	Broj nezaposlenih - RVI	Svega	807	218	11	12	45	87	18	97	12	24	70	132	81
		Žena	20	6	0	0	3	4	0	0	0	1	3	2	1
4	Broj evidentiranih nezaposlenih lica članova porodica poginulih boraca	Svega	725	145	14	8	106	5	12	72	7	1	104	20	231
		Žena	412	86	11	8	57	3	6	49	5	0	56	9	122
5	Broj evidentiranih nezaposlenih lica ostalih invalida	Svega	889	367	27	15	73	92	4	92	3	19	28	56	113
		Žena	311	130	14	9	22	32	1	32	1	9	8	20	33
6	Ostala nezaposlena lica	Svega	56.227	19.110	1.702	750	6.125	3.850	1.684	5.545	689	1.013	6.041	6.123	3.595
		Žena	34.273	11.868	1.183	466	3.384	2.585	925	3.269	452	627	3.849	3.422	2.243
7	Novoprijavljena lica	Svega	1.866	602	43	26	139	114	58	305	15	46	202	173	143
		Žena	858	282	21	12	54	67	18	139	10	9	95	83	68
8	Broj lica brisanih iz evidencije	Svega	2.081	574	49	46	181	163	50	339	20	31	231	245	152
		Žena	881	244	24	22	73	49	18	141	10	12	97	135	56
9	Broj korisnika novčane naknade	Svega	2.285	743	92	28	205	87	60	190	29	41	323	345	142
		Žena	1.036	344	54	7	105	34	22	81	18	13	160	121	77
10	Broj korisnika zdravstvene zaštite	Svega	52.652	18.921	1.588	677	4.114	2.526	1.377	5.652	693	1.059	6.391	5.648	4.006
		Žena	25.769	10.256	997	255	1.807	957	671	2.223	302	529	3.234	2.574	1.964
11	Broj prijavljenih slobodnih radnih mjest	Svega	97	0	0	0	0	0	0	0	0	57	40	0	0
		Žena	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Broj stvarno zaposlenih u izvještajnom mjesecu	Svega	1.263	373	27	36	104	123	36	198	7	16	139	117	87
		Žena	469	160	12	15	36	33	11	67	2	4	55	42	32

Podaci dati u tabeli br.5.7. posmatrani sa 31.10.2015. godine ukazuju da:

U oktobru 2015. godine na evidenciji Službe za zapošljavanje bilo je registrirano 1.866 novoprijavljenih osoba, od čega je 46,98% žena. U istom mjesecu sa evidencije nezaposlenih je brisano 2.081 osoba, od čega je 42,3% žena., a od ukupno brisanih u izvještajnom mjesecu sa evidencije nezaposlenih zaposleno je 1.263 osobe.

Interesantno je da je broj stvarno zaposlenih u izvještajnom mjesecu 1.263 osobe, a broj prijavljenih slobodnih radnih mjesta samo 97, i to samo u općinama Vareš i Visoko. Dakle u ostalim općinama nije bilo prijavljenih slobodnih radnih mjesta biroima za zapošljavanje. Ovi podaci pokazuju da poslodavci ne dostavljaju podatke o potrebama za radnom snagom Službi za zapošljavanje.

Tabela br. 5.8.: Kvalifikaciona struktura osoba koje traže zaposlenje po općinama u Zeničko-dobojskom kantonu za 10 mjesec 2015. godine

Biro	Ukupno Žene	Stepen stručnog obrazovanja								
		Ukupno	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PK	NK
Grad Zenica	Ukupno	22.771	1.388	167	5.676	107	221	8.606	831	5.775
	Žena	12.287	954	98	3.486	106	38	3.749	290	3.566
Breza	Ukupno	1.969	150	19	739	11	7	615	31	397
	Žena	1.230	100	15	478	7	0	332	26	272
Doboj-Jug	Ukupno	993	40	0	206	3	5	412	18	309
	Žena	502	26	0	135	3	0	170	5	163
Kakanj	Ukupno	6.998	478	39	1.500	13	29	3.018	164	1.757
	Žena	3.492	296	35	910	12	3	1.241	55	940
Maglaj	Ukupno	4.986	164	13	758	0	24	1.750	154	2.123
	Žena	2.705	116	10	453	0	2	695	43	1.386
Olovo	Ukupno	1.926	93	7	614	1	3	548	9	651
	Žena	952	53	6	296	1	0	218	1	377
Tešanj	Ukupno	7.469	294	27	1.354	11	52	2.981	307	2.443
	Žena	3.425	212	14	842	10	6	1.148	64	1.129
Usora	Ukupno	960	23	3	179	0	9	429	22	295
	Žena	482	18	3	108	0	1	175	10	167
Vareš	Ukupno	1.328	75	6	396	9	5	442	27	368
	Žena	677	42	2	226	9	0	162	6	230
Visoko	Ukupno	7.632	461	48	1.718	0	21	3.210	51	2.123
	Žena	3.950	338	25	1.054	0	3	1.453	29	1.048
Zavidovići	Ukupno	7.405	298	29	1.876	0	21	2.984	170	2.027
	Žena	3.506	191	19	1.016	0	3	1.135	50	1.092
Žepče	Ukupno	5.035	136	14	1.022	0	21	2.002	305	1.535
	Žena	2.475	87	10	632	0	1	796	117	832
UKUPNO	Ukupno	69.472	3.600	372	16.038	155	418	26.997	2.089	19.803
	Žena	35.683	2.433	237	9.636	148	57	11.274	696	11.202

U oktobru ove godine registrirano je ukupno 69.472 nezaposlene osobe od čega je 35.683 žena ili 51,4%. Najveći broj nezaposlenih je prijavljen u općini Zenica 22.771 ili 32,8%, općini Visoko 7.632 nezaposlenih osoba ili 11%, u općini Tešanj 7.469 ili 10,8%, te u Zavidovićima 7.405 ili 10,7%.

Tabela 5.9. Nezaposlene osobe na evidenciji - najbrojnija zanimanja po stručnoj spremi za oktobar 2015. godine

VSS	Ukupn o	Žena	VŠS	Ukupn o	Žena	SSS	Ukupn o	Žena	KV i VKV	Ukupn o	Žena
Ekonomista	564	376	Ekonomista	128	77	Ekonomski tehničar	2899	2221	Prodavač	3921	3337

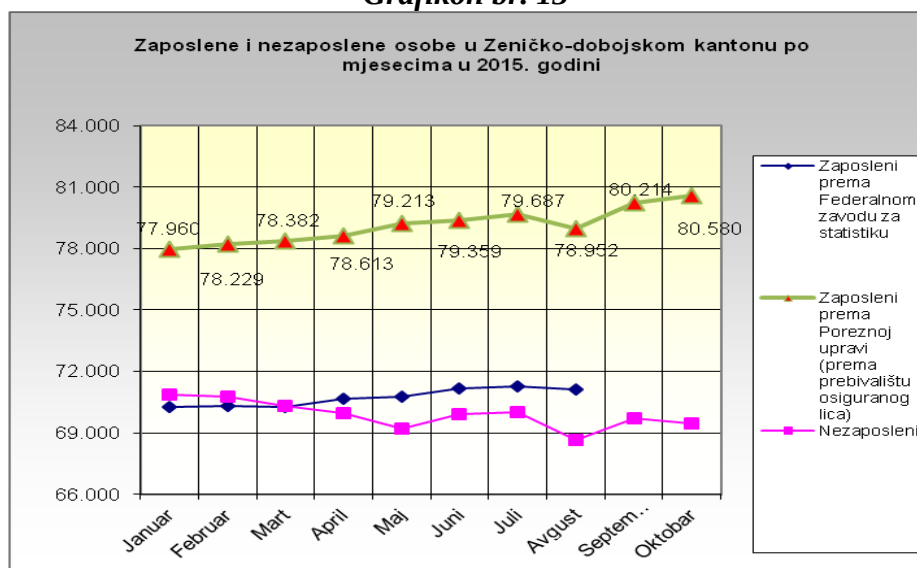
Pravnik	545	408	Pravnik	48	29	Maturant gimnazije	2234	1516	Frizer	1918	1809
Profesor engleskog jezika	160	126	Učitelj predškolske djece	19	18	Mašinski tehničar	1383	505	Bravar	1791	49
Profesor razredne nastave	151	140	Nastavnik razredne nastave	16	13	Medicinska sestra	1018	759	Automehaničar	1555	19
Profesor bosanskog jezika	125	115	Mašinski inženjer	14	6	Tehničar za drvo	552	293	Kuhar	1216	912

Posmatrajući najbrojnija zanimanja osoba koje se nalaze na evidenciji nezaposlenih možemo vidjeti da kod osoba sa VSS i VŠS stručnom spremom i dalje prevladavaju ekonomisti i pravnici. Kod osoba sa SSS stručnom spremom najbrojniji su ekonomski tehničari, a kod osoba sa KV i VKV dominiraju prodavači kojih je čak 3.921.

Tabela br. 5.10. Pregled zaposlenih i nezaposlenih osoba u Zeničko-dobojskom kantonu po mjesecima u 2015. godini

Period	Zaposleni prema Federalnom zavodu za statistiku	Zaposleni prema Poreznoj upravi (prema prebivalištu osiguranog lica)	Nezaposleni
Januar	70.285	77.960	70.886
Februar	70.296	78.229	70.744
Mart	70.279	78.382	70.294
April	70.682	78.613	69.966
Maj	70.776	79.213	69.213
Juni	71.175	79.359	69.891
Juli	71.272	79.687	70.032
Avgust	71.105	78.952	68.643
Septembar		80.214	69.706
Oktoabar		80.580	69.472

Grafikon br. 13

Podaci Federalnog zavoda za statistiku o broju zaposlenih u Kantonu u 2015. godini ukazuju na blagi porast broja zaposlenih osoba. Poredeći mjesečne podatke u 2015. godini, vidimo da je od januara do septembra broj zaposlenih povećan za 820 osoba.

S druge strane, broj nezaposlenih osoba u oktobru 2015. godine se smanjio za 1.414 osoba u odnosu na januar, dok je značajnije smanjenje broja nezaposlenih zabilježeno u avgustu, što je sigurno jednim dijelom uzrokovano prekidima ugovora o radu na određeno vrijeme u sektoru obrazovanja.

Prema podacima koje Služba za zapošljavanje preuzima od Porezne uprave Zeničko-dobojskog kantona, u septembru 2015. godine, broj zaposlenih prema prebivalištu osiguranog lica je 80.214 osoba, dok je broj zaposlenih prema sjedištu uplatioca iznosio 75.318 osoba.

6. AKTIVNOSTI USMJERENE NA SUZBIJANJU SIVE EKONOMIJE I RADA NA CRNO

Pojam „siva ekonomija“ je široka ekonomska kategorija koja u sebe uključuje sve moguće pojavne oblike sivog tržišta, zapošljavanje radne snage suprotno zakonu (rad na crno), neplaćanje poreza i doprinosa za zaposlene, izbjegavanje plaćanja poreza na promet i carina na kupljenu ili uvezenu robu, različiti oblici nelojalne konkurencije, dodjeljivanje poslova i nabavki roba mimo zakonske procedure, neplaćanje kupljene robe u zakonskim rokovima i sl..

Sa stanovišta politike zapošljavanja, siva ekonomija ostavlja dugoročne posljedice na ekonomski i privredni razvoj regija i zemlje kao cjeline, ali i na radno sposobno stanovništvo koje se ne može legalno zaposliti. Posljedica toga je da ogromni kapital uložen u obrazovanje tog stanovništva propada, te se na indirektan način stvaraju socijalni slučajevi.

Tabela br. 6.1. Broj osoba zatečenih u radu na crno u periodu 2013.-2015. godina

Period	2013. godina	2014. godina	2015. godina
Januar	38	62	17
Februar	31	7	27
Mart	49	93	27
April	31	89	64
Maj	76	128	89
Juni	97	53	49
Juli	14	35	39
Avgust	25	42	52
Septembar	97	55	36
Oktobar	12	101	79
Novembar	14	42	
Decembar	24	36	
UKUPNO	508	743	479

U tabeli broj 6.1. je prikazan broj osoba koje su bile zatečene u radu na crno u periodu 2013.-2015. godina, po mjesecima. Najveći broj osoba koje su radile na crno bio je u maju i oktobru.

Po dostavljanju spiskova lica radno angažovanih suprotno zakonu, od strane Kantonalne uprave za inspeksijske poslove ZDK, a na osnovu člana 3. Stav 3. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 41/01 i 22/05), tokom 2014. godine evidentirano je ukupno 743 osobe zatečene u „radu na crno“ od kojih je djelovanjem Kantonalne uprave za inspeksijske poslove zaposleno 322 lica. U periodu od januara

2015. do oktobra 2015. godine, u „radu na crno“ zatečeno je ukupno 479 osoba od kojih je djelovanjem Kantonalne uprave za inspekcijske poslove zaposleno 259 osoba.

Uvidom u spisak poslodavaca kod kojih je evidentiran rad na crno uočljivo je da su to uglavnom poslodavci koji se bave uslužnom djelatnošću (trgovina, ugostiteljstvo).

JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona po preuzimanju spiskova lica zatečenih u radu „na crno“ od strane Kantonalne uprave za inspekcijske poslove radi na brisanju pomenutih lica sa evidencije, ukoliko se nalaze na evidenciji nezaposlenih.

Rad na crno i dalje ostaje objektivni problem, koji dovodi do pojave nelojalne konkurencije među poslodavcima, negativno utiče na prikupljanje sredstava u fondove, a ono što je takođe bitno jeste da zbog rada na crno imamo i nerealne statističke podatke na osnovu kojih je potrebno planirati politike i pravce djelovanja.

7. AKTIVNOSTI NA ZAPOSŁJAVANJU U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU

U informaciji će biti predočene aktivnosti i mjere usmjerene ka obezbjeđivanju pretpostavki, za zapošljavanje odnosno samozapošljavanje nezaposlenih osoba na području Zeničko-dobojskog kantona, u vremenskom periodu od 2013. do trećeg kvartala 2015. godine.

7.1. Poticaj zapošljavanja realizovanjem Programa posredstvom Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona

Programi zapošljavanja putem Službe za zapošljavanje finansiraju se iz sredstava koja preostanu nakon finansiranja troškova administracije i materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih. Pored toga Služba može da raspolaže i s eksternim sredstvima kao što su budžeti vlada ili donacije.

U 2013. godini Služba za zapošljavanje je nastavila sa aktivnostima na realizaciji programa iz prethodne godine i započela tri nova Programa čija je vrijednost iznosila 3.565.119 KM, čime je sufinansirano zapošljavanje 1.060 osoba.

U 2014. godini, nastavljeni su programi iz prethodne godine, a u maju mjesecu objavljen je Javni poziv za četiri nova Programa sufinansiranja zapošljavanja nezaposlenih osoba. Iznos poticaja za Zeničko-dobojski kanton bio je 3.896.542 KM za sufinansiranje 1.172 osobe.

U 2015. godini uz završetak programa iz prethodne godine započeto je 5 novih programa Federalnog zavoda za zapošljavanje i Program SSNEP (zapošljavanje i samozapošljavanje) Federalnog ministarstva rada i socijalne politke, tako da će sveukupno biti sufinansirano zapošljavanje 2.074 osobe.

Pozitivan je primjer poticaj Federalnog zavoda za zapošljavanje i Federalnog Ministarstva poljoprivrede za sufinansiranje samozapošljavanja i zapošljavanja u poljoprivrednoj djelatnosti za registrirana poljoprivredna gazdinstva, što bi trebalo uticati na rast formalne zaposlenosti. Javni poziv je objavljen 09.11.2015. godine. Za realizaciju ovog Programa planirana su sredstva u iznosu od 3.000.000 KM za područje Federacije BiH. U trenutku izrade Informacije nisu poznati podaci za Zeničko-dobojski kanton.

Tabela 7.1.1.: Pregled realizovanih aktivnih i pasivnih programa za poticaj zapošljavanja za period 2013. - 2015. godine

2013. godina				
Naziv programa	Datum objavljivanja Javnog poziva	Iznos poticaja po osobi	Ukupan iznos poticaja za ZDK	Broj zaposlenih po programu
Program sufinansiranja zapošljavanja - Prilika za sve (FZZZ)	18.12.2013.		1.298.495 KM	348

Program VSS pripravnika 100+ (ZDK)		4.800 KM	480.000 KM	105
Program - Prvo radno iskustvo (FZZZ)	18.12.2013.	-	1.379.624 KM	436
SSNESP (zapošljavanje i samozapošljavanje) (FZZZ)	08.07.2013.	2.200 KM	407.000 KM	171
UKUPNO 2013. godina			3.565.119 KM	1.060

2014. godina				
Naziv programa	Datum objavljivanja Javnog poziva	Iznos poticaja po osobi	Ukupan iznos poticaja za ZDK	Broj zaposlenih po programu
Program sufinansiranja zapošljavanja - Prilika za sve (FZZZ)	05.05.2014.	maksimalno 499,00 KM mjesečno	2.425.888 KM	708
Sufinansiranje zapošljavanja teško zapošljivih osoba – Vaučer za posao (FZZZ)	05.05.2014.	-	132.300 KM	45
Sufinansiranje sezonskog zapošljavanja (FZZZ)	05.05.2014.		80.000 KM	26
Program VSS pripravnika 100+ (ZDK)	28.11.2014.	4.800 KM	480.000 KM	102
Program - Prvo radno iskustvo (FZZZ)	05.05.2014.	-	778.354 KM	291
UKUPNO 2014. godina			3.896.542 KM	1.172

2015. godina				
Naziv programa	Datum objavljivanja Javnog poziva	Iznos poticaja po osobi	Ukupan iznos poticaja za ZDK	Broj zaposlenih po programu
SSNESP (zapošljavanje i samozapošljavanje)	12.03.2015.		104.500 KM	48
Program - Prvo radno iskustvo (FZZZ)	25.05.2015.		700.642,00 KM	216
Program sufinansiranja zapošljavanja Prilika za sve (FZZZ)	25.05.2015.		2.031.838,00 KM	1415
Sufinansiranje sezonskog zapošljavanja (FZZZ)	25.05.2015.		192.832,00 KM	191
Program javnih radova (FZZZ)	25.05.2015.		218.036,00 KM	122
Program sufinansiranja samozapošljavanja START UP 2015 (FZZZ)	25.05.2015.		411.154 KM	82
UKUPNO 2015. godina			3.659.002 KM	2.074

7.1.1. Programi „Prvo radno iskustvo“, „Prilika za sve“ i „Sezonsko zapošljavanje“

Javni poziv za navedene Programe objavljen je 25.05.2015. godine i otvoren do utroška sredstava. Navedeni Programi su u potpunosti finansirani iz sredstava Federalnog zavoda za zapošljavanje.

Programi se realizuju s ciljem zapošljavanja osoba sa evidencije nezaposlenih u Federaciji BiH bez obzira na dob, stručnu spremu i radno iskustvo, sa posebnom socijalnom i rodnom osjetljivošću, a radi sprečavanja dugotrajne nezaposlenosti, očuvanja i unapređenja radnih sposobnosti, te stvaranja uvjeta za jačanje konkurentnosti mladih osoba bez radnog iskustva kroz osposobljavanje za rad u struci i sticanje prvog radnog iskustva.

Planirana, odobrena sredstva za Zeničko-dobojski kanton u 2015. godini za navedena tri programa iznose 2.925.312,00 KM.

U toku je realizacija podnesenih i odobrenih aplikacija po navedenim Programima. Zavod poslodavcima mjesečno refundira uplaćene obračunate obavezne doprinose za sufinansiranu osobu (troškove doprinosa iz i na plaću sa uračunatim porezom na dohodak), s tim da je maksimalni osnovni iznos refundacije 501,00 KM.

U tabeli iznad prikazani su i programi zapošljavanja za 2015. godinu sa brojem zaposlenih osoba kod poslodavaca koje se sufinansiraju kao i ukupnim iznosom utrošenih sredstava zaključno sa 31.10.2015. godine.

7.1.2. Program javnih radova 2015.

Javni poziv objavljen je 25.05.2015. godine. Program se realizuje s ciljem zapošljavanja osoba sa evidencije nezaposlenih Službe radi ublažavanja socijalnih posljedica nezaposlenosti, motivacije za traženje posla, te integracije na tržište rada kroz vremenski ograničeni radni angažman i društveno koristan rad. Javni radovi su mjera aktivne politike zapošljavanja koja podrazumjeva odobravanje sredstava za sufinansiranje zapošljavanja osoba sa evidencije nezaposlenih radi aktivnosti koje poduzima poslodavac - izvođač javnog rada, a koje imaju za cilj ostvarenje određenog društvenog interesa (npr. zaštita i očuvanje okoliša, sanacija divljih deponija, uređenje cesta, otklanjanje posljedica elementarnih nepogoda i dr.).

Sufinansiranje ograničenog zapošljavanja/radnog angažmana podrazumijeva osiguravanje najniže neto plaće u Federaciji BiH sa uračunatim porezom na dohodak i pripadajućim obaveznim doprinosima, u iznosu od 578,00 KM, u trajanju od jednog (1), dva (2) ili, najviše, tri (3) mjeseca.

Od strane Federalnog zavoda za zapošljavanje, za realizaciju Programa Zeničko-dobojskom kantonu, predviđena su sredstva u iznosu od 218.036,00 KM. Sa osam poslodavaca su zaključeni ugovori u trajanju tri (3) mjeseca i kod kojih su ukupno zaposlene 122 osobe. U toku je realizacija Programa.

7.1.3. Program sufinansiranja samozapošljavanja START UP 2015

Javni poziv za Program sufinansiranja samozapošljavanja START UP 2015 objavljen je 25.05.2015. godine. Programom je predviđeno da se nezaposlenim osobama omogući samozapošljavanje kao i zapošljavanje drugih osoba u novo otvorenim poslovnim subjektima.

Osobama, kojima se odobre poticajna sredstva, nakon što registruju djelatnost i otpočnu sa radom, mjesečno će se isplaćivati (refundirati) sredstva, u visini iznosa obaveznih doprinosa utvrđenih zavisno od djelatnosti, u trajanju od narednih 15 mjeseci i to nakon što dostave dokaze o uplati istih.

U slučaju zapošljavanja drugih osoba mjesečno će se isplaćivati (refundirati) i iznos obaveznih doprinosa na i iz plaće zaposlenih i to u trajanju od šest (6) mjeseci, s tim da je maksimalni osnovni iznos sufinansiranja 501,00 KM, što odgovara iznosu obaveznih doprinosa za prosječnu neto plaću u Federaciji BiH za 2014. godinu, prema objavljenom podatku.

Pored toga sufinansirat će se i neophodni troškovi pokretanja djelatnosti (troškovi registracije, ljekarskog uvjerenja, taksa, opreme/sredstava za rad i sl.) u iznosu od 200 KM, a

isplatit će se po izvršenom pravdanju utrošenih sredstava uz isplatu prvog dijela mjesečne refundacije.

Od strane Federalnog zavoda za zapošljavanje, za realizaciju Programa Zeničko-dobojskom kantonu, predviđena su sredstva u iznosu od 411.153,59 KM.

Sa 31.10.2015. godine je zaključeno 65 ugovora sa nezaposlenim osoba, a ukupno zaposlene 82 osobe, kroz samozapošljavanje i zapošljavanje drugih osoba u novo otvorenim poslovnim subjektima. U proceduri je zaključivanje i preostalih 35 ugovora iz Programa.

7.1.4. Program sufinansiranja aktivnih mjera za podsticaj zapošljavanja mladih nezaposlenih osoba bez radnog iskustva–„100+“ VSS pripravnika u 2014/2015. godini iz budžeta Zeničko-dobojskog kantona

Cilj ovog programa jeste da se kroz sufinansiranje omogući zapošljavanje mladih stručnih osoba sa VSS bez radnog iskustva u svom zanimanju i omogući im sticanje radnog iskustva u zanimanju za koje su se školovali, a koje će im biti od pomoći za ravnopravno natjecanje za dobijanje zaposlenja na tržištu rada. Programom je predviđeno finansiranje pripravnčkog staža, tako da se putem Službe za zapošljavanje poslodavcu daje novčana subvencija u iznosu od 400 KM mjesečno za neto plaću u trajanju od 12 mjeseci, odnosno 6 mjeseci u zdravstvenim ustanovama, pri čemu porez i doprinose obračunava i plaća poslodavac iz vlastitih sredstava. Za ovu namjenu Vlada Zeničko-dobojskog kantona izdvojila je sredstva u iznosu od 480.000,00 KM za 102 nezaposlene mlade osobe.

Prema podacima Službe za zapošljavanje oko 50% pripravnika nakon odrađenog pripravnčkog staža ostaje u radnom odnosu kod istog poslodavca ili vrlo brzo nalaze zaposlenje kod drugog poslodavca. U toku je realizacija Programa.

7.1.5. Sufinansiranje Projekata „Stručno osposobljavanje i zapošljavanje nezaposlenih osoba kod poznatog poslodavca“

Vlada Zeničko-dobojskog kantona jedan je od sufinansijera projekata stručnog osposobljavanja nezaposlenih osoba kod poznatog poslodavca. Projekti se provode uz tehničku podršku USAID Sida GOLD Projekta, s ciljem usaglašavanja ponude i potražnje na tržištu rada i jačanja kapaciteta i konkurentnosti poslovnih subjekata na području Zeničko-dobojskog kantona. Uz Vladu Zeničko-dobojskog kantona sufinansijeri ovih projekata su Federalni zavod za zapošljavanje, Općina u kojoj se realizira projekat, USAID Sida GOLD Projekat i poslodavac.

Regionalna ekonomska zajednica REZ d.o.o. Zenica implementira ove projekte.

Tabela 7.1.5.1.: Stručno osposobljavanje i zapošljavanje nezaposlenih osoba

R. Br.	Poslodavac	Zanimanje	Broj zaposlenih osoba	Vrijednost projekta u KM	Ukupan iznos plasiranih sredstava Vlade ZDK u KM
1.	D&U Company d.o.o. Visoko	Obučar	63	157.140,00	10.000,00
2.	Alma Ras d.o.o. Olovo	Šivač	70	257.710,00	10.000,00
3.	Ziko d.o.o. Zavidovići	Šivač/krojač	150	324.050,00	15.000,00
4.	HM Promet d.o.o. Maglaj	Šivač	159	576.409,00	36.212,00
5.	Alma Ras d.o.o. Visoko	Šivač	151	1.251.990,00	45.300,00
6.	Sinerga d.o.o. Visoko	Šivač obuće	27	78.380,00	6.600,00

7.	Excel Assemblies d.o.o. Maglaj	Radnik na izradi žičanih formi električnih instalacija	60	405.740,00	18.000,00
UKUPNO:			680	3.051.419,00	141.112,00

Vlada Zeničko-dobojskog kantona izdvojila je za sufinansiranje ovih projekata sredstva u iznosu od 141.112 KM. Radi se uglavnom o poslodavcima iz oblasti tekstilne industrije. Kroz ove projekte zaposleno je 680 nezaposlenih osoba sa područja Zeničko-dobojskog kantona.

7.2. Poticaj zapošljavanja i samozapošljavanja putem Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom FBiH

Jedan od osnovnih ciljeva Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom je zapošljavanje osoba sa invaliditetom kroz finansiranje i sufinansiranje programa i projekata.

Po osnovu dva javna poziva u 2014. godini za dodjelu novčanog stimulansa za novo zapošljavanje osoba sa invaliditetom Fond je dodijelio finansijska sredstva u iznosu od 334.450 KM za zapošljavanje 30 osoba s invaliditetom. Pored toga u 2014. godini je po osnovu Javnog poziva za finansiranje/sufinansiranje programa/projekata Fond dodijelio sredstva u iznosu od 112.620 KM za dva privredna društva za zapošljavanje osoba sa invaliditetom, a to su IRA d.o.o. i Krpić d.o.o.

U 2015. godini po osnovu javnog poziva za dodjelu novčanog stimulansa za novo zapošljavanje osoba sa invaliditetom Fond je dodijelio sredstva u iznosu od 214.900 KM za zapošljavanje 19 osoba sa invaliditetom.

U cilju postizanja održivosti zaposlenosti osoba sa invaliditetom Fond je u 2014. godini, putem isplate novčane nadoknade po osnovu plaćenih doprinosa i poreza na dohodak samostalnim poduzetnicima – osobama sa invaliditetom, organizacijama osoba sa invaliditetom i privrednim društvima za zapošljavanje osoba sa invaliditetom sa područja Zeničko-dobojskog kantona u 2014. godini isplatio 54.461 KM, a u 2015. godini, zaključno sa 30.09.2015. godine sredstva u iznosu od 65.302 KM. Podaci za 2015. godinu nisu konačni jer su u toku javni pozivi objavljeni u oktobru 2015. godine.

7.3. Aktivnosti Stručne službe za razvoj i međunarodne projekte na unapređenju zapošljavanja

Kreditno-garancijski fond Vlade Zeničko-dobojskog postao je operativan početkom 2008. godine. Ukupno raspoloživi novčani fond za davanje kredita iznosi 1.500.000,00 KM a kreditni fond funkcioniše sa mehanizmom revolving tj. iz vraćenih sredstava se odobravaju novi krediti. Maksimalni iznos kredita je 100.000,00 KM. Korisnik kreditne linije može biti privredno društvo koje se bavi proizvodnjom ili proizvodno-uslužnom djelatnošću na području Zeničko-dobojskog kantona. Iz Kreditno-garancijskog fonda Vlade Zeničko-dobojskog kantona do sada je plasirano ukupno 24 kredita u ukupnome iznosu od 2,020.000,00 KM. Visina pojedinačnih kredita iznosila je od 40.000,00 do 100.000,00 KM.

Tabela 7.3.1.: Raspored plasiranih kredita po općinama

R. Br.	Grad/općina	Broj plasiranih kredita	Ukupan iznos plasiranih sredstava
1.	TEŠANJ	5	450.000,00
2.	VISOKO	6	450.000,00

3.	ZAVIDOVIĆI	1	100.000,00
4.	ZENICA	7	540.000,00
5.	ŽEPČE	3	300.000,00
6.	MAGLAJ	1	80.000,00
7.	USORA	1	100.000,00
UKUPNO:		24	2.020.000,00

Kreditno-garancijski fond je privrednim društvima osigurao lakši pristup neophodnom kapitalu, a pozajmljeni novac su dobili pod povoljnijim uslovima i uz nižu kamatnu stopu. Istovremeno je došlo do jačanja privatnog poduzetništva, odnosno privrednog razvoja, jačanja finansijskog sektora i do kvalitetnog i sigurnog investiranja.

Evidentni su i mjerljivi efekti Kreditno-garancijskog fonda na poboljšavanje zapošljavanja na području Zeničko-dobojskog kantona. Zahvaljujući Kreditno-garancijskom fondu Vlade Zeničko-dobojskog kantona od 2008. do 2012. godine otvoreno je 75 novih radnih mjesta i pomoglo se zadržavanju 748 postojećih radnih mjesta.

Služba za razvoj i međunarodne projekte kontinuirano vrši praćenje javnih poziva za učešće u EU programima, informisanje svih bitnih aktera o javnim pozivima, te aplicira na sve javne pozive za koje su kantonalni organi uprave prihvatljivi aplikant. Po javnom pozivu Interreg MED 2014-2020 do sada je pripremljeno 14 projektnih aplikacija, a u okviru Programa Interreg Danube Transnational Programme trenutno se priprema 15 projektnih aplikacija.

I dalje se pružaju usluge savjetovanja privrednih subjekata, obrtnika i fizičkih lica koja već posluju ili žele započeti privrednu djelatnost. Najveće interesovanje privrednih subjekata bilo je o mogućnosti kreditiranja, odnosno korištenja sredstava iz KGF-a. U sferi investiranja, privredne saradnje i povezivanja privrednih subjekata sa područja Zeničko-dobojskog kantona sa drugim privrednim subjektima iz zemlje i inostranstva zabilježen je manji interes. Razlog je opći pad aktivnosti u svim sektorima poslovanja zbog otežanih uvjeta privređivanja privrednih subjekata Zeničko-dobojskog kantona a i širem okruženju.

Nastavljena je organizacija samostalnih i zajedničkih nastupa i poslovnih susreta sa privrednicima na sajmovima u Bosni i Hercegovini i inostranstvu s ciljem promocije privrednih potencijala Zeničko-dobojskog kantona i prikupljanje zahtjeva za poslovnu saradnju sa stranim kompanijama.

7.4. Aktivnosti Ministarstva za privredu na unapređenju zapošljavanja

Budžetom Zeničko-dobojskog kantona za 2014. godine predviđena su finansijska sredstva za subvencije preduzećima u privatizaciji i poticaj u industriji, u iznosu do 591.000,00 KM., i sredstva za realizaciju projekata Vlade koji se finansiraju iz prihoda od koncesija, u iznosu od 650.000,00 KM. Međutim, nakon majskih poplava osnovna karakteristika poslovanja Ministarstva za privredu bila je na sanacijama šteta evidentiranih na privrednim subjektima, a nastalih usljed poplava.

U općinama sa područja ZDK do sada je evidentirana ukupna direktna šteta od poplava kod 469 privrednih subjekata u iznosu od cca 49.6000.000,00KM; Najveći broj oštećenih privrednih subjekata je iz područja djelatnosti: proizvodnje – 86; trgovine – 181; usluga – 202.

U sljedećoj tabeli dat je pregled ukupno obračunate štete i realizirane pomoći po općinama, Alokacija ovih sredstava planirana je na sljedeći način:

Tabela 1. Realizacija pomoći za saniranje štete od poplava finansirane iz Budžeta Kantona- po općinama

R. br.	GRAD/OPĆINA	BROJ KORISNIKA		IZNOS ŠTETE I POMOĆI /KM/ I UDIO /%/			
		Broj korisnika	% Udio	IZNOS /KM/		UDIO /%/	
				ŠTETE	POMOĆ	ŠTETE	POMOĆ
1.	BREZA	1	0,507	25.900,00	4.965,00	0,052	0,416
2.	DOBOJ-JUG	30	15,229	2.160.440,00	233.380,00	4,355	19,583
3.	KAKANJ	-	-	-	-	-	-
4.	MAGLAJ	109	55,330	44.551.011,00	621.679,00	89,817	52,166
5.	OLOVO	10	5,076	161.267,00	29.625,00	0,325	32,650
6.	TEŠANJ	9	4,568	383.722,00	30.808,00	0,773	33,954
7.	USORA	3	1,523	191.802,00	29.436,00	0,386	32,088
8.	VAREŠ	-	-	-	-	-	-
9.	VISOKO	1	0,507	60.000	1.750,00	0,121	0,147
10.	ZAVIDOVIĆI	9	4,076	286.455,00	48.911,00	0,577	4,104
11.	GRAD ZENICA	15	7,614	881.983,00	77.875,00	1,778	6,534
12.	ŽEPČE	10	5,076	922.480,00	113.306,00	1,860	9,507
UKUPNO:		197	100,00	49.602.060,00	1.191.735,00	100	100

Federalni fond za pomoć nastradalim područjima od prirodnih nesreća na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine dodjelio je sredstva u iznosu od po 2.000 KM za 286 privrednih subjekata sa područja Kantona koji su pretrpjeli štete usljed prirodne nesreće

Budžetom Zeničko-dobojskog kantona za 2015. godine predviđena su finansijska sredstva za subvencije preduzećima u privatizaciji i poticaj u industriji, u iznosu do 1.5000.000,00 KM, i sredstva za realizaciju projekata Vlade koji se finansiraju iz prihoda od koncesija, u iznosu od 469.955,00 KM.

Ministarstvo za privredu planirana će planirana sredstva realizirati kroz sljedeće programe poticaja:

1. Subvencioniranje dijela administrativnih troškova kod izgradnje proizvodnih objekata,
2. Subvencioniranje dijela troškova kod uvođenja međunarodnih standarda za upravljanje kvalitetom, te dobijenih medalja za kvalitet proizvoda,
3. Subvencioniranje administrativnih troškova i investicija kod obrta, te podrškd očuvanju tradicionalnih zanata,
4. Subvencioniranje povećanja iskorištenja kapaciteta u hotelima, te podsticanje turizma u seoskim domaćinstvima,
5. Subvencioniranje troškova realizacije patenta inovatora,
6. Subvencioniranje izgradnje poslovnih zona,
7. Subvencioniranje jačanja konkurentnosti kod izvoznika,
8. Subvencioniranje energetske efikasnosti javnih građevinskih objekata (škola), i
9. Subvencioniranje realizacije novih poslovnih ideja.

Javni pozivi su otvoreni do 09.11.2015. godine.

7.5. Aktivnosti općina Zeničko-dobojskog kantona na unapređenju zapošljavanja

Općine u skladu sa svojim mogućnostima izdvajaju određena sredstva za sufinansiranje novih zapošljavanja i otvaranje novih radnih mjesta. Tako su općine Maglaj, Visoko, Zavidovići i Olovo

uzele učešće u GOLD projektu „Stručno osposobljavanje i zapošljavanje nezaposlenih osoba kod poznatog poslodavca“. Pojedine općine finansiraju i zapošljavanje volontera/pripravnika sa završenom VSS koji se prvi put zapošljavaju. Pojedine općine uvode pogodnosti i olakšice za privredne subjekte i investitore, kao što općina Tešanj oslobađa svih općinskih taksi i naknada poduzetnike koji investiraju u poslovnu zonu. Općina Kakanj realizuje Projekte “Pokreni svoj posao u Kakanju” i “Proširi svoj posao u Kakanju” pri čemu doprinose razvoju poduzetničke inicijative i povećanju broja zaposlenih. Općina Tešanj već pet godina realizira Projekt “Biznis ideje mladih”. U toku pet godina kroz ovaj Projekt pružena je podrška za 31 novog poduzetnika i kreirana su 54 nova radna mjesta za što je utrošeno 227.460 KM.

Uočljivo je da se situacija razlikuje od općine do općine te da bi trebalo raditi na ujednačavanju mogućnosti za razvoj poslovanja i zapošljavanja u svim općinama.

8. PROJEKTI NA UNAPREĐENJU ZAPOSŁJAVANJA

Unapređenje tržišta rada zahtijeva širi raspon aktivnih mjera zapošljavanja, moderno upravljanje ljudskim resursima, poboljšanje komunikacije između svih nivoa javnih službi, kao i stalna komunikacija sa poslodavcima i nezaposlenima.

8.1. Projekat „Centar za informisanje, savjetovanje i obuku – CISO“

Projekat „Centar za informisanje, savjetovanje i obuku – CISO“ započet je kao projekat UNDP-a, u čijoj realizaciji su učestvovali Federalni zavod za zapošljavanje sa kantonalnom službom. Lokacija centra je u općini Zenica, ali se vrši i koordinacija sa savjetodavcima iz drugih biroa tako da se djelimično način rada primjenjuje i na području čitavog kantona.

Centar za informisanje, savjetovanje i obuku – CISO u Službi za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona postoji od marta 2011. godine. U ovom centru pružaju se ciljnim grupama usluge pružanja informacija koje su pojedincu potrebne kada je u potrazi za poslom i/ili kada planira razvoj sopstvene karijere. Pored informacija, ovi centri najčešće pružaju i druge usluge karijerne orijentacije: individualno i grupno savjetovanje, predavanja, prezentacije zanimanja i poslodavaca, alate za samostalno planiranje karijere i slično.

Osnovni djelokrug rada CISO je djelatnost *karijerne/profesionalne orijentacije tj. povećanju zapošljivosti mladih*, koja i jeste jedna od osnovnih funkcija javnih službi za zapošljavanje.

Tabela br. 8.1.1. Aktivnosti CISO-a sa nezaposlenim osobama sa junom 2015. godine

Aktivnost	Broj održanih aktivnosti	Broj korisnika
Info seminar	29	284
Radionica pisanje CV-a i propratnog pisma	28	213
Radionica razgovor sa poslodavcem	28	185
Individualni plan zapošljavanja	-	484
Individualno savjetovanje	-	481
Informisanje o regularnim migracijama	-	139
Korisnici koji su pronašli zaposlenje	34	

Pored CISO centra u općini Kakanj od 2012. godine radi i Klub za traženje posla. Klub za traženje posla gradi samopouzdanje kod nezaposlenih, razvija njihove vještine prezentiranja i traženje posla, tj. pomaže im da sami sebi pomognu. Ciljne grupe kluba su mlade nezaposlene osobe dobne granice od 18 do 30 godina za članove, ali je ostavljena mogućnost i da svi zainteresovani mogu učestvovati u obuci.

U 2015. godini zaključno sa 31. oktobrom održano je 14 radionica o aktivnom traženju posla za 25 korisnika, od toga 2 osobe su pronašle zaposlenje.

8.2. Sajam zapošljavanja

U Zenici je, u Gradskoj Areni, 22.04.2015. godine održan Sajam zapošljavanja 2015 Zenica. Sajam se sastojao od dvije aktivnosti, i to Okruglog stola i Sajma zapošljavanja.

Tema Okruglog stola je bila „Stanje u oblasti zapošljavanja u ZDK“. Jedan od ciljeva organizovanja Okruglog stola je i unapređenje saradnje između ključnih partnera na tržištu rada i to: poslodavaca/privrednika; Službe za zapošljavanje ZDK; Federalnog zavoda za zapošljavanje; Agencije za rad BiH; općinskih vlasti; Ministarstva rada, socijalne politike i izbjeglica ZDK; Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta ZDK; Ministarstva za privredu ZDK; Privredne komore ZDK, nevladinog sektora, i sl.

Također kroz organizaciju Sajma nastoji se djelovati na promjeni svijesti nezaposlenih osoba o neophodnosti aktivnog uključivanja u traženje posla.

Za učešće na Sajmu prijavilo se 60 poslodavaca koji su iskazali potrebu za određenim zanimanjima. Ukupan broj oglašanih slobodnih radnih mjesta je 924. Procjena je da je broj osoba koje su posjetile sajam (nezaposlenih osoba/tražitelja zaposlenja) bio između 1.700 do 1.800 osoba.

8.3. Stručno osposobljavanje za samostalan rad bez zasnivanja radnog odnosa-„volonterski rad“

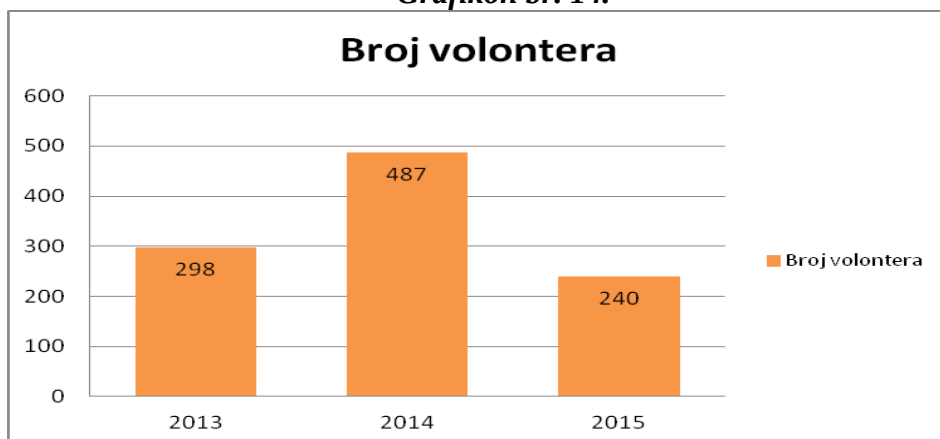
U periodu od 01.01.2015. do 31.10.2015. godine zaključeno je 240 ugovora o obavljanju volonterskog rada sa 42 poslodavca.

Od 240 potpisanih ugovora 45 ugovora sa 9 zdravstvenih ustanova odnosi se na Projekat „Stručno osposobljavanje zdravstvenih radnika za samostalan rad bez zasnivanja radnog odnosa-volonterski rad“ koji se realizira u saradnji Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Ministarstva zdravstva i Službe za zapošljavanje. Cilj projekta je omogućavanje sticanja radnog iskustva mladim osobama zdravstvene struke do 35 godina starosti koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih osoba u JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, a koji nemaju radnog iskustvo u struci.

Projektom je planirano da se sufinansira stručno osposobljavanje za 150 mladih zdravstvenih radnika, ali kako je osnovni kriterij za izbor korisnika bio dužina čekanja na evidenciji nezaposlenih osoba kod Službe za zapošljavanje, to je bio slab odziv poslodavaca.

S obzirom da je usvojen novi Zakon o radu više ne postoji obaveza uplate posebnog doprinosa za slučaj povrede na radu i profesionalne bolesti.

Grafikon br. 14.

Iz grafikona je uočljiv pad broja angažovanih volontera u 2015. godini. Razlog pada broja angažovanih u 2015. godini, pored toga što se radi o podacima za 9 mjeseci jeste i taj da su obrazovne ustanove projekat „volonterskog rada u struci“ završile u 2014. godini.

9.ZAKLJUČCI

Kako bi se promijenilo stanje u Zeničko-dobojskom kantonu u pogledu strukture zaposlenih i nezaposlenih osoba predlaže se:

- Donošenje kantonalnog Zakona o radu koji će biti usklađen sa Zakonom o radu u FBiH.
- Nastaviti aktivnosti na obezbjeđivanju mehanizama za olakšanje registracije i pokretanja poslovanja kako bi se ubrzao razvoj u sektoru malih i srednjih preduzeća.
- S obzirom na potencijal sektora poljoprivrede povećati ulaganja u poljoprivredu kako bi se stvorili uvjeti da poljoprivredni proizvođači koji imaju zemljišne i druge kapacitete za zasnivanje proizvodnje obezbijede egzistenciju za domaćinstvo, a što bi kao krajnji cilj trebalo imati brisanje sa evidencije nezaposlenih osoba.
- Unaprijediti usklađenost programa obrazovnih institucija prema potrebama tržišta rada, uz uvođenje novih obrazovnih zanimanja u škole kao i uvođenje programa cjeloživotnog učenja.
- Razviti i implementirati programe za jačanje kvalifikacija i stručno osposobljavanje niskoobrazovane radne snage, u skladu sa Zakonom o obrazovanju odraslih Zeničko-dobojskog kantona, s obzirom da je prema statističkim podacima udio NK i PK radnika u ukupnom broju nezaposlenih 32,00%.
- Pojačati učešće praktične nastave u srednjim školama i stažiranja uz studiranje.
- Podržavati i jačati, u skladu sa potrebama privrednika, projekte poticaja koji doprinose većem zapošljavanju u proizvodnom sektoru.
- I dalje raditi na stvaranju ambijenta za privlačenje domaćih i stranih investicija s ciljem otvaranja novih radnih mjesta.
- Kroz aktivne mjere sufinansiranja i davanja posebnih pogodnosti privući naše uspješne poslovne ljude koji žive i rade u inostranstvu.
- Povećati izdvajanja za podršku zapošljavanju u cilju stvaranja uvjeta za implementaciju Akcionog plana za provedbu Strategije zapošljavanja Zeničko-dobojskog kantona.
- Proširiti sufinansiranje samozapošljavanja mladih nezaposlenih osoba, i dodatno ih educirati o osnovama poduzetništva.
- Reformisati sistem vođenja evidencija u javnim službama za zapošljavanje u Federaciji BiH – izražavanje realnog broja nezaposlenih osoba.
- Stvoriti uvjete za efikasniji rad sa aktivnim tražiteljima posla i njihovo stručno osposobljavanje za potrebe tržišta rada.
- Pojačati aktivnosti inspekcije rada za rad na crno.

Ministarstvo za rad socijalnu
politiku i izbjeglice

Zenica, decembar 2015. godine

MINISTAR

Nurdehan Šahinović

S A D R Ź A J

Str.		
1.	UVOD.....	3
2.	STRUKTURA TRŽIŠTA RADA.....	3
3.	STANJE U OBLASTI ZAPOSŁJAVANJA.....	4
	3.1. Pregled zaposlenosti i nezaposlenosti.....	4
	3.2. Pregled prosječnog broja zaposlenih i nezaposlenih osoba po općinama Zeničko-dobojskog kantona za 2014. godinu	5
	3.3. Broj registrovanih zaposlenih na jednog penzionera u 2014. godini	6
	3.4. Struktura poslovnih subjekata u Zeničko-dobojskom kantonu za 2014. godinu.....	6
4.	ZAPOSLENOST NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA.....	7
	4.1. Pregled zaposlenih po područjima standardne klasifikacije djelatnosti	8
	4.2. Pregled prosječne zaposlenosti, po općinama ZDK period 2012.-2014. godina	9
	4.3. Zaposleni prema stepenu stručnog obrazovanja po godinama u kantonu.....	10
	4.4. Komparacija zaposlenosti po pojedinim kantonima.....	11
5.	NEZAPOSLENOST NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA.....	12
	5.1. Pregled nezaposlenih osoba u odnosu na stepen stručnog obrazovanja.....	12
	5.2. Pregled nezaposlenih osoba, u odnosu na starosnu i spolnu strukturu.....	13
	5.3. Pregled nezaposlenih osoba u oktobru 2015. godine u odnosu na dužinu čekanja zaposlenja i starosnu strukturu.....	15
	5.4. Pregled nezaposlenih osoba bez radnog staža u odnosu na stručno obrazovanje.....	17
	5.5. Pregled nezaposlenih osoba koje su novoprijavljene, brisane sa evidencija i zaposlene uz posredovanje službe ZE-DO kantona.....	18
	5.6. Nezaposlene osobe sa VSS na evidenciji po godinama starosti i prema dužini traženja zaposlenja u avgustu 2015. godine.....	20
	5.7. Pregled nezaposlenih osoba prema podacima Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona sa 31.10.2015.g.....	21
	5.8. Kvalifikaciona struktura osoba koje traže zaposlenje po općinama u Zeničko-dobojskom kantonu za 10. mjesec 2015. godine.....	22
	5.9. Najbrojnija zanimanja po stručnoj spremi na evidenciji nezap. za 10. mj 2015.....	22
	5.10. Pregled zaposlenih i nezaposlenih osoba u ZDK po mjesecima u 2015. godini.....	23
6.	AKTIVNOSTI USMJERENE NA SUZBIJANJU SIVE EKONOMIJE I RADA NA CRNO	
	6.1. Broj osoba zatečenih u radu na crno u periodu 2013.-2015. godina.....	24
7.	AKTIVNOSTI NA ZAPOSŁJAVANJU U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU.....	25
	7.1. Poticaj zapošljavanja realizovanjem Programa posredstvom Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona.....	25
	7.2. Poticaj zapošljavanja i samozapošljavanja putem Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom FBiH.....	29
	7.3. Aktivnosti Stručne službe za razvoj i međ projekte na unapređenju zapošljavanja.....	29
	7.4. Aktivnosti Ministarstva za privredu na unapređenju zapošljavanja.....	30
	7.5. Aktivnosti općina ZDK na unapređenju zapošljavanja.....	31
8.	PROJEKTI NA UNAPREĐENJU ZAPOSŁJAVANJA.....	32
	8.1. Projekat „Centar za informisanje, savjetovanje i obuku – CISO“.....	32
	8.2. Sajam zapošljavanja.....	33
	8.3. Volonterski rad.....	31
9.	ZAKLJUČCI.....	34